ORESTES

PERSOANELE (în ordinea intrării în scenă)
ELEKTRA, fiica lui Agamemnon, sora lui Orestes HELENA, regina Spartei, soţia lui Menelaos CORUL femeilor din Argos
ORESTES, fiul lui Agamemnon şi a Klytaimnestrei MENELAOS, regele Spartei, fratele lui Agamemnon
TYNDÂREOS, tatăl Helenei şi al Klytaimnestrei PYLADES, prietenul lui Orestes Un VESTITOR bătrîn
HERMIONE, fiica lui Menelaos şi a Helenei Un FRIGIAN, sclavul Helenei
APOLLON .
Servitorii lui Tyndâreos şi ai lui Menelaos, oameni din Argos,
înarmaţi.

Acţiunea dramei are loc la Argos[411]. Scena reprezintă faţada palatului lui Agamemnon, înaintea căruia, pe un pat zace Orestes, acoperit, şi doarme. Lîngă el veghează Elektra.

ELEKTRA[478]

Nu este soartă, cît ar fi de-ngrozitoare, nu este pătimire, nici năpastă de la zei, a căror sarcină să n-o îndure firea omenească.

La fel, preafericitul Tântalos - şi n-o afirm ca să-i jignesc nenorocirea - <preafericit> deoarece se spune c-a fost zămislit de Zeus, priveşte, spînzurat în aer, plin de spaimă, o stîncă ce ameninţă să-i cadă-n creştet; lui, după cum e vorba, i s-a dat osînda-aceasta pentru că şi-a dezlegat - neruşinat năravl - sfruntarea limbii, cînd zeii l-au primit, biet muritor, cu ei la masă, ca pe un egal[479].

<Pe urmă> el l-a odrăslit pe Pelops[480], din care s-a născut Atreus; acestuia, divina torcătoare[481], cînd alegea fuiorul sorţii, i-a hărăzit gîlceava, să fie pururi în război cu frate-său Thyestes.

Dar oare trebuie să amintesc atîtea mişelii de nerostit[482]?

Atreus îşi ospătează fratele cu <carnea propriilor săi> copii, ucişi <de el>. Iar din Atreus se nasc - păstrez tăcere despre cele întîmplate între timp[483] - slăvitul Agamemnon, dacă slăvit se poate spune[484], şi Menelaos, avînd-o amîndoi de mamă pe cretana Aerope[485].

Ei şi-au luat soţii, Menelaos pe blestemata zeilor, Helena, şi Agamemnon, regele, pe Klytaimnestra, a cărei nuntă e faimoasă în Hellada.

Din căsnicia lor au răsărit trei fete: Iphigeneia, Chrysothemis şi eu, Elektra; s-a mai născut şi un moştenitor, Orestes, din aceeaşi preanelegiuită mamă, care, prinzîndu-şi soţul în năvodul unei ţesături, l-a săvîrşit[486].

247

De ce? Ar fi urît pentr-o fecioară să răspundă; e liber, cine vrea, să lumineze pricina pe care-o las în umbră[487].

Dar trebuie lui Phoibos să-i aduc învinuirea de-a fi fost nedrept[488]? El lui Orestes i-a cerut să-şi piardă mama ce-l născuse, un fapt pe care nu-l socoate toată lumea glorios; totuşi, supus voinţei zeului, <Orestes> a ucis-o. Am fost şi eu părtaşă la omor, atît cît poate o femeie[489], şi ne-a mai dat o mînă de-ajutor Pylades.

De-atunci, topit de o cumplită boală, îl văd pe bietul frate-meu căzut pe aşternutul ăsta, unde zace; sîngele mamei noastre-l mînă în zvîcniri de nebunie[490]; căci nu cutez a le numi pe Eumenidele divine, care se-ntrec în a-l înspăimînta[491].

Aceasta e a şasea zi de cînd a fost înjunghiată mama şi leşul i-a fost mistuit de flăcările purificatoare; de-atunci el n-a mai pus în gură hrană, nici trupul nu şi l-a scăldat. Ascuns sub acoperăminte, cînd boala-i dă cîte un scurt răgaz, îşi vine-n fire şi-l cuprinde plînsul[492]; dar uneori îl vezi ţîşnind din aşternut la fugă, ca un mînzoc scăpat din jug.

Aici, în Argos, s-a luat o hotărîre, să nu ne-adăpos-tească nimeni sub acoperişul său, ori lîngă focul <vetrei> sale, ori să ne spună nouă, ucigaşilor de mamă, vrun cuvînt[493]. Şi iată ziua hărăzită, cînd se va alege, prin votul cetăţenilor, de vom muri, striviţi de pietre[494] [sau străpun-gîndu-ne noi înşine gîtlejul cu pumnale ascuţite.]

Dar mai avem un licăr de speranţă că vom fi salvaţi. Menelaos, întors din Ţroia, a sosit în ţară. Intrînd în port cu flota la Nauplia[495], la capătul călătoriei sale, a coborît pe ţărm, după ce lungă vreme-a rătăcit, împins de vijelii.

El a trimis-o înainte în palatul nostru, sub paza nopţii, pe Helena, obîrşia atîtor lacrimi, ca nu cumva cei cărora li s-au sfîrşit sub Ilion copiii, văzînd-o că pătrunde ziua <în cetate>, s-o-ntîmpine cu pietre; acuma ea se află înăuntru, plîngîndu-şi sora şi năpastele familiei.

Totuşi, între dureri, găseşte oarecare alinare; căci, copilita ei, pe care, cînd a navigat spre Troia,

Menelaos ne-o adusese nouă şi-o-ncredinţase mamei mele să o crească, această Hermione, mutată de la Sparta[496], e pentru <maică-sa> prilej de bucurie şi uitare-a suferinţei.
248
Eu toate căile <către cetate> le supraveghez, să văd cînd va sosi Menelaos. Căci viaţa noastră slabă e primejduită, de nu primim din partea lui un ajutor. Vai, cît amar <fără ieşire> într-un neam lovit de nenoroc!
(Helena iese din palat, purtînd o tav-ă pe care se află ulcioare şi şuviţe de păr.)
HELENA
Copilă-a Klytaimnestrei şi-a lui Agamemnon, Elektra, ce-ţi păstrezi de îndelungă vreme fecioria[497], nefericito, cum de-aţi fost în stare, tu şi Orestes, frate-tău, sărmanul, să vă ucideţi mama?
Eu nu mă tem că mă vor pîngări spusele tale, căci, după mine, Phoibos e răspunzător de fapta rea[498]. în schimb, mă -ndurerează soarta Klytaimnestrei; ea era sora mea, pe care n-am văzut-o de cînd am plutit <pe mare> către Ilion - aşa cum am plutit, împinsă de-o zeiască nebunie[499] - şi-acum, că s-a-ntîmplat s-o pierd, deplîng năpastele ce ni s-au hărăzit.
ELEKTRA
Helena, pentru ce ţi-aş spune, cînd poţi să le cuprinzi cu ochii tăi, nenorocirile vlăstarelor lui Agamemnon?
Eu, fără somn, stau aşezată lîngă-acest cadavru şi-l veghez, căci e aproape un cadavru, după cît de slab răsuflă, dar nu vreau să-l jijnesc <vorbind> de chinurile sale.
Cît te priveşte, tu eşti fericită şi fericit este bărbatul tău[500]; norocul vostru se apropie de obidirea noastră.
HELENA
(arătînd spre Orestes) De cîtă vreme a căzut la pat?
ELEKTRA De cînd a risipit şuvoiul sîngelui matern.
HELENA Nefericitul şi nefericita-i născătoare! Ce pierzare!
249
ELEKTRA
într-adevăr, şi răul care-l mistuie nu-i lasă vreo speranţă.
HELENA
Te rog, fecioară, aş putea să-ţi pun bunăvoinţa la-ncer-care?
ELEKTRA N-am cum lipsi, decît puţin, din preajma lui Orestes.
HELENA
Vrei să te duci, în locul meu, la groapa Klytaimnestrei?
ELEKTRA A mamei mele, înţelegi să zici? Şi pentru ce?
HELENA Să-nchini libaţiile mele şi cîteva şuviţe, din părul meu, tăiate[501].
ELEKTRA
Nu-i potrivit să mergi tu însăţi la mormîntul unei dragi surori?
HELENA îmi e ruşine să-ntîlnesc privirile argeilor.
ELEKTRA
Tîrziu ai devenit sfioasă: odinioară nu te-ai ruşinat să pleci de-acasă.
HELENA Drept ai grăit, însă cuvinte aspre pentru mine.
ELEKTRA Sfiala faţă de mykenieni[502] de "unde ţi se trage?
HELENA Mi-e frică de părinţii celor morţi sub îlion.
250
ELEKTRA
Adevărat, numele tău, în Argos, e hulit de gura tuturor.
HELENA Tu împlineşte-mi voia şi dezleagă-mă de teamă.
ELEKTRA N-aş fi în stare să privesc mormîntul mamei.
HELENA
Totuşi nu s-ar cădea să-ncredinţăm pioasa datorie unor servitoare.
ELEKTRA De ce nu o trimiţi pe fata ta, pe Hermione?
HELENA Nu e frumos ca o fecioară să se-arate gloatei.
ELEKTRA
Ba astfel şi-ar vădi recunoştinţa faţă de moarta care a crescut-o.

HELENA
Drept ai grăit; am să-ţi urmez, nepoată, sfatul. [Am să-mi trimit fiica, spusele ţi-au fost întemeiate.] Copila mea, ieşi, Hermione, vino înaintea casei şi ţine-n mîini libaţiile şi şuviţele din părul meu.
(Apare Hermione.)
Mergi la mormîntul Klytaimnestrei, închină lapte-a-mestecat cu miere şi toarnă pe ţarină vin întunecat[503], apoi te suie pe movila <funerară> şi rosteşte:
„Helena, sora ta îţi dăruie libaţiile-acestea, dar nu a cutezat să vină la mormîntul tău de frica gloatei argiene."
Tu roagă-te aprins de ea, să fie binevoitoare faţă de mine, şi de tine, şi de soţul meu, şi faţă de aceşti doi oropsiţi, pe care i-a pierdut un zeu[504]. Făgăduieste-i toate darurile de pe urmă, care i se cuvin unei surori.
Te du, copila mea, grăbeşte-te, şi-ndată ce vei fi vărsat libaţiile pe mormînt, întoarce-te aici, fără zăbavă.
251
(Intră în palat, în timp ce Hermione, care luase tava cu libaţii, se îndepărtează.)
ELEKTRA
(privind în urma Helenei)
Natură, pentru oameni, tu eşti un mare rău, dar poţi, cînd te îmbraci în bunătate, să le fii salvarea! Văzut-aţi cum şi-a retezat numai din margini părul, să nu i se ştirbească frumuseţea? Ea este tot femeia
de-altădată.
Să cadă ura zeilor asupra ta, atît cît ne-ai sfărmat, pe
mine, pe Orestes şi Hellada-ntreagă!
(Luînd seama la intrarea în scenă a Corului femeilor argiene.)
Ah, cît sunt de nefericită! Uite, vine-aici o ceată de femei prietene, ca să-şi unească vocile cu tînguirea mea; poate mi-l vor trezi pe el, care se odihneşte şi ochii mei vor lăcrima din plin, văzîndu-mi fratele cuprins de nebunie.
Preascumpelor femei, umblaţi uşor, nu faceţi zgomot, asurziţi-vă cadenţa paşilor! Prietenia voastră-mi este bună, dar deşteptarea lui <din somn> ar fi o caznă pentru mine.
CORIFEUL
Strofa 1
Tăcere, tăcere! uşor să atingeţi cu încălţările <solul>; să nu tropotiţi[505].
ELEKTRA Staţi mai departe, acolo, departe de pat.
CORUL
Iată, îţi facem voia.
ELEKTRA
Sst! Vocea voastră să fie, dragile mele, ca un foşnet de gingaşe trestii[506].
CORUL
Iată, vocile noastre suie, scăzute, spre-acoperişul <palatului>.
252
ELEKTRA Astfel e bine.
Fie-vă tonul mai molcom, mai molcom vă fie, înaintaţi fără zgomot, fără zgomot v-apropiaţi şi desluşiţi-mi de ce aţi venit. Vreme destulă i-a trebuit <lui Orestes> ca să alunece-n somn.
CORIFEUL *Antistrofa 1* Care e starea lui? Răspunde-mi, prietenă.
ELEKTRA
Ce să-ţi spun despre soarta lui? [despre-a lui năpastă?] încă respiră, dar o suflare cu gemete scurte.
CORUL Ce ne vesteşti? Sărmanul de el!
ELEKTRA
II veţi ucide, dacă-i goniţi din pleoape dulcele somn ce-l astîmpără-acum.
CORUL
Victima nefericită a celui mai groaznic fapt, inspirat de un zeu, sărmanul!
ELEKTRA Cîtă durere!
Vocea, vocea nedreaptă a lui Loxias i-a poruncit nedreptatea, cînd, de pe tripodul <străvechii> Themis, a hotărît omorul, mai mîrşav ca orice omor, al mamei[507].
CORIFEUL *Strofa 2* Nu vezi oare? Se zbate sub învelişuri.

253
ELEKTRA
Voi l-aţi trezit, urgisitelor. L-au smuls din somn strigările voastre.
CORUL Noi am crezut că doarme adînc.
ELEKTRA ■
Nu staţi în preajma, noastră, în preajma casei; întoarceţi mersul vostru, nu faceţi larmă.
CORUL
Nu e decît aţipit; bine zici.
ELEKTRA
Noapte slăvită, slăvită, care le torni muritorilor mult încercaţi de necazuri somnul, vino din Erebos, vino, aşază-ţi pe casa lui Agamemnon aripile[508]. Durerile noastre, năpastele noastre ne-au lovit, ne-au pierdut. Voi aţi stîrnit gălăgia, <femeilor>; tăcere, păstraţi tăcere! Nu tulburaţi cu şoaptele buzelor voastre culcuşul acesta; să aibă <Orestes> parte în tihnă de harul somnului, dragile mele.
CORIFEUL *Antistrofa 2* Spune-mi, prevezi un liman pentru relele lui?
ELEKTRA
Moartea. Care să fie altul? Nu mai pofteşte să ia fărîmă de hrană.
CORUL Sfîrşitul lui, aşadar, este sigur.

254
ELEKTRA
Phoibos ne-a pecetluit cu semnul jertfirii, cînd ne-a ales să vărsăm sîngele unei nefericite, care, mamă <fiind>, l-a ucis pe tatăl copiilor săi[509].
CORUL Dreaptă sentinţă, însă nu bună[510].
ELEKTRA
Ai omorît şi-ai fost omorîtă, mamă ce ne-ai adus pe lume; se sting, datorită ţie, asemenea tatălui lor, copiii născuţi din sîngele tău.
Ne-am prăpădit, ca şi morţi suntem, ne-am prăpădit. <Frate> tu *eşti* printre morţi, iar mie, cu viaţa zdrobită, îmi este dat să am parte, aproape întruna, de gemete, de tînguiri, de lacrimi vărsate noaptea. Nemăritată, sărmana de mine, fără copii, mă voi tîrî pîn' la capătul zilelor mele.
CORIFEUL
Fecioară, ce te afli lîngă pat, Elektra, vezi să nu se fi sfîrşit fratele tău, fără ca tu să fi băgat de seamă; prea marea lui abatere defel nu-mi place.
(Elektra se apleacă peste pat; la o blîndă atingere, Orestes se trezeşte.)
ORESTES
Somnule, farmec scump, ocrotitor al suferindului,-cît mi-ai sosit de dulce şi la timp!
Uitare-a relelor, slăvită, cît eşti de <tainic> înţeleaptă, zeiţă <bună> cu năpăstuiţii care te invocă[511]!
De unde am venit aici? Cum am ajuns? Nu mi-amin-tesc de cele dinainte; mi-e risipită <agerimea> minţii.
255
ELEKTRA
Cît mi-a părut de bine, preaiubite, and ai adormit. Nu vrei să te ajut şi trupul să-ti îndrept?
ORESTES
Ba da, apucă-mă, apucă-mă; şi şterge de pe biata-mi gură spuma,- şi de pe ochii mei urdoarea.
ELEKTRA *(în timp ce-l îngrijeşte)*
Cum vezi, mă bucur să te pot sluji şi nu mi-e silă, frate, să te îngrijesc cu mîini de soră.
ORESTES
De pieptul tău sprijină-mi trunchiul, ridică părul care-mi cade, prăfuit, pe faţă, căci el privirea mi-o păinjeneşte.
ELEKTRA
(sprijinindu-i gîtul şi pieptănîndu-i pletele) Biet cap cu bucle năclăite, zburlit mai eşti, după-nde-lunga lipsă de-mbăiere!
ORESTES
Aşază-mă din nou pe pat. Cînd izbucnirea nebuniei mele se alină, mă simt neputincios, cu mădularele zdrobite.

ELEKTRA
Vezi bine, patul e prietenul bolnavului; el e un lucru neplăcut şi totuşi necesar.
(îl ajută să se întindă.)
ORESTES *(după un răgaz)*
Ridică-mă din nou, îndreaptă-mi trupul îndoit. Sunt greu de împăcat bolnavii; nici ei nu ştiu cum vor să zacă.
ELEKTRA
Nu vrei să simţi pămîntul sub picioare, să faci, după atîta vreme cîtiva paşi? întotdeauna o schimbare cade bine.
256
ORESTES
Cum să nu vreau, căci astfel o să-mi pară că m-am însănătoşit. în lipsa adevărului, mai bună e părerea[512].
ELEKTRA
Acum ascultă, frate drag, cît timp îţi lasă Erinyile întreg folosul mintii.
ORESTES
Doreşti să-mi spui o noutate? Dacă-i o veste bună, mă vei încînta. Dacă e vorba de vreo lovitură iarăşi, năpastele de pînă astăzi îmi ajung.
ELEKTRA
Soseşte unchiul tău, Menelaos; corăbiile lui sunt ancorate la Nauplia[513].
ORESTES
Ce spui? Acolo licăreşte <o speranţă> pentru răul nostru, acest bărbat cu noi de-un sînge şi care este-ndatorat tatălui nostru[514]?
ELEKTRA
Acolo licăreşte, şi drept întărire, lasă-mă să-ţi spun că, dintre zidurile Troiei, o aduce pe Helena.
ORESTES
Dacă scăpa doar el, era mai vrednic de invidie; dar dacă vine cu nevasta, un mare nenoroc aduce.
ELEKTRA
Tyndâreos a zămislit fiice de pomină pentru învinuiri <obşteşti> şi pentru faimă proastă în Hellada[515].
ORESTES
Dar tu să nu te-asemeni cu stricatele acelea; tu poţi; fii <altfel> deci, nu doar în vorbe, ci şi în cugetele tale.
ELEKTRA *(brusc speriată)*
Vai, frate, rătăcită ţi-e privirea[516]! Deodată te-a cuprins turbarea, pe tine care, adineaori, judecai atît de clar.
257
ORESTES
(delirînd si miscîndu-se convulsiv încoace şi încolo) Rogu-te, mamă, nu stîrni asupra mea aceste fete <infernale>, aceste vipere cu ochi de sînge! Iată-le-n preajmă, iată-le, se-aruncă peste mine[517]!
ELEKTRA
(încercînd să-l oprească şi să-l culce) Stai liniştit în aşternutul tău, nefericitule; aceste arătări, pe care le socoti atît de-adevărate, tu nu le vezi într-adevăr.
ORESTES
O Phoibos, mă vor omorî căţelele acestea cu priviri cumplite, ale tărîmurilor morţii preotese, necruţătoarele zeiţe[518]!
ELEKTRA
(luptîndu-se să-l ţină)
Nu; nu te voi lăsa; te voi înlănţui cu braţele; am să te-mpiedic să te-avînţi în raznă căpiată.
ORESTES
Dă-mi drumul; tu eşti una dintre Erinyile care mă urmăresc; mă ţii de mijloc strîns, ca să m-azvîrli în Târtaros[519].
ELEKTRA
Vai, oropsitule! Unde să aflu ajutor contra puterilor divine ce ne hăituiesc atît de mînioase?
ORESTES
(smulgîndu-se din strînsoarea Elektrei) Dă-mi arcul <meu cu capete> de corn[520], pe care mi l-a dăruit

Loxîas, spunîndu-mi să mă folosesc de el ca să gonesc zeiţele, dacă m-ar speria cu izbucniri de nebunie.
(Face gestul încordării unui arc.)
ELEKTRA Un braţ de muritor poate răni vreo zeitate?
258
ORESTES
Desigur, dacă nu se-ascunde de privirea mea! *(Se adresează din nou Erinyilor, pentru ceilalţi nevăzute.)*
Nu înţelegeţi, nu vedeţi săgeţile înaripate ce ţîşnesc din arcul cu bătaie lungă? Ah, ah! Ce aşteptaţi? Zburaţi în aerul înalt! N-aveţi decît să asupriţi oracolele lui Apollon! *(Se calmează, la fel de brusc cum intrase în criză. După un răstimp de tăcere, vorbeşte rar, puţin împleticit.)*
Ah, stai! De ce sunt istovit şi gîfîind?
Unde-am sărit, unde, din aşternut afară?
S-a depărtat furtuna; văd iarăşi mare calmă.
De ce plîngi, soră, ascunzîndu-ţi capul sub veşmînt? Ah! mi-e ruşine să te fac părtaşă încercărilor prin care trec, să te aduc pe tine, o fecioară, să fii îngrijitoarea unui suferind. Nu-ţi nărui, de supărare, sănătatea, din pricina necazurilor mele. Mi-ai dat şi tu, desigur, încuviinţare, dar eu sunt cel care-a vărsat sîngele mamei.
<Adevăratul> vinovat este Loxîas; el m-a împins la cea mai ticăloasă crimă, încurajîndu-mă doar prin făgăduinţe, nu prin fapte. Şi cred că însuşi tatăl meu, dacă l-aş fi-ntrebat, privindu-l drept în ochi: „Chiar e nevoie s-o ucid pe mama?", şi-ar fi întins o mînă rugătoare spre bărbia mea[521], cerîndu-mi arzător să nu înfig nicicînd jungherul în gîtul celei care-mi dete viaţă[522], deoarece - fără să-l pot muta pe el <din Hades> la lumină — urma, sărman' de mine, să-mi atrag năpaste grele.
Şi-acum, dezvăluie-ţi obrazul, soră dragă, usucă-ţi plînsul, în pofida sorţii noastre oropsite. Cînd vei vedea că sunt lipsit de vlagă, alungă-mi spaima, rătăcirea cugetului meu bolnav, şi întăreşte-mă <prin vorbe bune>. Cînd tu suspini, e datoria mea să-ţi fiu alături, ca să te întăresc cu gingăşie. Purtările de grijă dintre noi fac cinste înrudirii noastre.
Ci, biată <soră>, intră în palat; întinde-te <pe vreun pat>, în somn scufundă-ţi pleoapele muncite de nesomn, îmbucă niscai hrană şi revarsă apă peste trupul tău; căci dacă tu mă părăseşti, sau cazi bolnavă pentru a fi stăruit prea mult la căpătîiul meu, suntem pierduţi. Doar tu îmi eşti de ajutor, ceilalţi, cum vezi, s-au risipit din jurul meu.
259
ELEKTRA
Cu neputinţă <să te părăseso; n-am să despart nici moartea mea, nici viaţa mea de-a ta; de altfel, toate sunt comune între noi. Dacă-ai pieri, ce-aş face eu, <biată> femeie? Cum aş putea, doar singură, să mă salvez lipsită de un frate, lipsită de un tată, lipsită de prieteni. Dar dacă ţi se pare că e bine, eu trebuie să fac aşa cum spui.
în schimb, tu odihneşte-te pe-acest culcuş, şi, nelăsîndu-te uşor în seama nălucilor tulburătoare ce te bîntuie, rămîi pe acoperămîntul patului. Fără a fi bolnav, fie şi numai gîndul că s-a-mbolnăvit pe muritor îl istoveşte şi-l cufundă în restrişte[523].
(îl ajută pe Orestes să se întindă, apoi intră în palat.)
CORUL *Strofă*
Aiai!
Călătoarelor purtate de aripi,
stăpînelor divine,
menite s-alcătuiţi, în suspine şi lacrimi, ■
un alai străin de duhul lui Bakchos,
Eumenidelor cu pielea smolită,
avîntate în zbor prin largul văzduhului,
cerînd răzbunarea vărsării de sînge,
plata omorului[524],
ascultaţi-ne ruga fierbinte, ruga fierbinte,
lăsaţi-l pe fiul lui Agamemnon,
să-şi uite sminteala turbată şi raznele!
Sărmane <Orestes>, ce cazne ai tras asupra-ţi.

spre pierzania ta,
cînd te-ai supus profeţiei
rostite de Phoibos, de pe tripodul sfînt,
din sanctuarul unde se zice că
este Buricul lumii[525]!
Antistrofă
Zeus, ce prilej de milă-i acesta? Ce luptă de moarte-i aceasta? Iuţindu-ţi inima năpăstuită, <Orestes>,
260
un daimon răzbunător[526],
izvor pentru tine de lacrimi neistovite,
te-a mînat în palat,
şi te-a-ndîrjit împotriva
sîngelui mamei tale,
care, <iată> te scoate din minţi.
Ne tînguim, tînguimu-ne.
Bunăstarea măreaţă nu dăinuieşte la oameni,
astfel cum pînza uşoarei corăbii
e sfîşiată de vijeliile vreunui zeu,
cum e sorbită luntrea
de marea cu hulpave valuri[527].
Vedea-se-va oare vreodată o altă casă,
căreia, mai cu temei decît casei lui Tântalos,
cea răsărită din nuntă divină[528],
să i se cuvină cinstirea noastră?
CORIFEUL
Dar iată, se-apropie regele, suveranul Menelaos; din fastul său se cunoaşte limpede că este din spiţa lui Tântalos. O tu, ce-ai condus armata de-o mie de vase asupra pămîntului Asiei, fii binevenit!
Te-nsoţeşte Norocul; ţi-ai împlinit, ' ajutat de zei, năzuinţele.
(în veşminte luxoase, intră Menelaos, cu o gardă de cîţiva hopliţi.)
MENELAOS
Palatule, sunt bucuros să te privesc la-ntoarcerea din Troia, însă vederea ta mă face să suspin[529], căci nu cunosc o altă vatră care să fi fost mai răscolită de un şir de jalnice nenorociri.
Soarta lui Agamemnon, crunta-i moarte, cum l-a pierdut soţia lui, eu le-am aflat în timp ce navigam înspre Malea[530]; din mijlocul talazurilor mi-a strigat-o zeul ce le vesteşte oamenilor mării viitorul, feciorul lui Nereus, profe-
-261
tul Glâukos[531], care nu ştie să mintă; acesta, ridicîndu-se-n lumină, mi-a grăit:
„Menelaos, fratele tău se află în mormînt. El a pierit în baia pregătită de soţia lui, care i-a fost şi cea din urmă
<baie>[53]\"
<Atunci> şuvoi de lacrimi am vărsat, eu şi corăbierii
mei.
Dar iată că, îndată ce-am atins pămîntul la Nauplia, pe cînd nevasta mea, pornind la drum, se îndrepta încoace, eu, care năzuiam să-i strîng cu drag în braţe pe Orestes al lui Agamemnon şi pe Klytaimnestra, crezînd că <amîndoi> sunt sănătoşi, iau cunoştinţă, de la un pescar, despre nelegiuita omorîre a fiicei lui Tyndâreos.
Unde se află, tinerelor, spuneţi-mi, fiul lui Agamemnon, care a-ndrăznit asemenea fărădelege? Era un prunc, ţinut de maică-sa în braţe, cînd mi-am lăsat palatul, ca să merg la Troia; chiar dacă l-aş privi în faţă, nu l-aş recunoaşte.
ORESTES *(sărind din pat şi căzînd în genunchi în faţa lui Menelaos)*
Menelaos, eu sunt acest Orestes, pe care tu îl cauţi. De bună voie-am să-ţi înşir necazurile mele.
Dar mai întîi vreau să-ţi ating, ca suplicant, genunchii, şi să-ţi închin, în locul unei ramuri, o rugă arzătoare[533]. Salvează-mă; tu ai sosit tocmai în ceasul cînd e-n cumpănă destinul meu de urgisit.
MENELAOS

O zei, ce văd? Vreun strigoi mi se năzare dintre f morţi?
î
ORESTES *i*
într-adevăr, nu mai sunt viu, din pricina prea multor *}*
rele, deşi încă zăresc lumina. î
MENELAOS 5
Cît ţi-s de încîlcite pletele, sărmanule! I
ORESTES - i
Nu felul cum arăt, ci crima săvîrşită mă căzneşte. 1
8
262
MENELAOS Şi ce cumplit priveşti cu ochii tăi uscaţi!
ORESTES Se stinge trupul meu, doar numele-mi rămîne.
MENELAOS îngrozitoare arătare, contrară celeia la care m-aşteptam!
ORESTES Acesta sunt, ucigătorul mamei mele urgisite.
MENELAOS Ştiu; cruţă-te de <a mai spune> crunta povestire.
ORESTES
N-am decît să mă cruţ, căci Soarta-mi hărăzeşte chinuri din belşug.
MENELAOS Ce pătimeşti anume? Care-i boala ce te istoveşte?
ORESTES E conştiinţa, gîndul c-am făcut ceva de groază[534].
MENELAOS
Ce vrei să spui? Vorbirea limpede vădeşte omul înţelept; obscuritatea nu.
ORESTES îţi spun că mă topeşte mai ales mîhnirea.
MENELAOS Zeiţă de temut! Dar poate fi înduplecată.
ORESTES
Chiar gîndurile mele căpiate răzbună sîngele <vărsat al> mamei.
MENELAOS Şi rătăcirea minţii tale cînd a început? Ce zi era?
263
ORESTES în ziua cînd am înălţat mormîntul peste biata mama.
MENELAOS Erai în casă ori stăteai de veghe lîngă rug?
ORESTES Se înnoptase, aşteptam să-i strîng din spuză oasele[535].
MENELAOS Altcineva se mai afla în preajma ta, să te susţină?
ORESTES ' Pylades, care-a fost părtaş la sîngeroasa crimă.
MENELAOS Şi ce vedenii te-au îmbolnăvit aşa?
ORESTES
Mi s-a părut că văd trei chipuri femeieşti, <întunecate> precum noaptea.
MENELAOS
Ştiu despre ce <înfăţişări> vorbeşti[536], dar nu vreau să rostesc numele lor.
ORESTES
Sunt demne de cinstiri şi nu-i cuminte să le spunem numele.
MENELAOS Stîrnindu-ţi căpiala, ele răzbună paricidul?
ORESTES Vai, cum mă hăituiesc, sărman' de mine!
răul.
MENELAOS Nu-i de mirare că făptaşii răului, la rîndul lor, îndură
ORESTES Dar am un mijloc să mă lepăd de răspundere.
264
MENELAOS
Nu te gîndi la sinucidere; aceea nu-i purtare înţeleaptă[537].
ORESTES
Pot vina s-o arunc pe Phoibos, care mi-a poruncit să săvîrşesc omorul mamei.
MENELAOS
Prea s-a vădit a fi neştiutor despre ce-i binele şi ce-i dreptatea.
ORESTES
Slujim sub jugul zeilor, oricine-ar fi cei cărora le spunem zei[538].
MENELAOS Totuşi, Loxias nu-ţi slăbeşte relele?

ORESTES El pregetă; acesta e năravul zeilor, din fire[539].
MENELAOS Cît a trecut de cînd şi-a dat suflarea Klytaimnestra?
ORESTES
Aceasta-i ziua-a şasea; încă mai suie fum din rugul funerar.
MENELAOS
Cît sunt de iuţi zeiţele, cînd e să ceară plată pentru viaţa mamei[540].
ORESTES Nesăbuită, dar statornică-n prietenie-mi este inima[541].
MENELAOS Şi gîndul că l-ai răzbunat pe tatăl tău ţi-e de folos?
ORESTES
Nu, pînă azi; dar amînarea, pentru mine, era totuna cu nefapta.
265
MENELAOS Cum te privesc cei din cetate, după faptă?
ORESTES
Ei mă urăsc atît de mult, încît nici unul nu-mi vorbeşte.
MENELAOS
N-ai izbutit să-ţi fi purificat de sînge mîinile, cum cere datina[542]?
ORESTES Nu; toate casele la[1] care merg în faţa mea se-ncuie.
MENELAOS Care din cetăţeni vor mai vîrtos exilul tău[543]?
ORESTES
Oiax, care-l socoate vinovat pe tatăl meu de tot ce-a fost la Troia mişelie.
MENELAOS
Pricep, vrea să răzbune-asupra ta uciderea lui Palamedes[544].
ORESTES
într-asta n-am avut nici un amestec; totuşi, eu sunt pierdut, fără scăpare.
MENELAOS
Şi cine încă ţi-s duşmani? Vreunul din prietenii lui Âigisthos[545]?
ORESTES
Da, ei sunt cei care mă ponegresc mai tare; şi azi cetatea este sub puterea lor.
MENELAOS Cetatea nu te lasă să păstrezi sceptrul lui Agamemnon?
ORESTES
Cum poţi să crezi? - cînd nu vrea să-mi păstrez nici barem viaţa.
266
MENELAOS
Are-n vedere vreo măsură anumită, pe care să mi-o spui deschis?
ORESTES
Chiar azi argeii vor vota pedeapsa prevăzută contra mea.
MENELAOS
Pedeapsa e cumva exilul, ori se va hotărî de trebuie să mori sau să trăieşti?
ORESTES Să mor, zdrobit cu pietre de concetăţeni.
MENELAOS De ce nu fugi, trecînd peste hotarul ţării?
ORESTES
Suntem păziţi de oameni înarmaţi; un brîu de-aramă ne-nconjoară.
MENELAOS
Sunt oare străji tocmite de duşmanii tăi sau ţin de forţele cetăţii Argos?
ORESTES
Au pus toţi cetăţenii străji; într-un cuvînt pieirea mea e <ca şi> hotărîtă.
MENELAOS Sărmane, ai căzut pe cea din urmă treaptă a năpastei!
ORESTES
<Menelaos,> eşti singura-mi speranţă în restrişte. Tu, care, ocrotit de soartă, vii la prieteni urgisiţi, împărtăşeşte-i şi pe ei din fericirea ta! Nu ţine pentru tine doar norocul, ci ia asupra-ţi parte din necazurile altora; plăteşte-le celor îndreptăţiţi, căci te-ai îndatorat la tatăl lor.
267
Prieteni sunt numai cu numele, dar nu cu faptele, cei care nu rămîn prieteni la nenorocire.
CORIFEUL
II văd înaintînd spre noi, silindu-şi gleznele bătrîne, pe Tyndâreos din Sparta; el poartă strai cernit şi

are capul ras în semn de doliu după fata lui.
ORESTES
Sunt nimicit, Menelaos; iată-l venind încoace pe Tyndâreos. Privirea lui, îndeosebi, mă ruşinez s-o întîlnesc, în urma celor făptuite. El m-a crescut de mic, m-a copleşit cu sărutări, purtîndu-l, rotocol, în braţe „pe-al lui Agamemnon fiu". Tot astfel se purta şi Leda. Ţineau la mine amîndoi, nu mai puţin decît la gemenii lui Zeus[546].
Şi iată, ticăloasă inimă, suflet nemernic[547], ce plată mîrşavă le-ai dat, în locul gingăşiei lor!
Cu ce-ntuneric să-mi acopăr chipul, în care nor să mă ascund spre a scăpa din faţa ochilor bătrînului?
(Intrînd în scenă, Tyandâreos ajunge lingă Menelaos şi Orestes.)
TYNDÂREOS
Unde-aş putea să-l aflu, unde, pe Menelaos, bărbatul fetei mele? In vreme ce turnam libaţii la mormîntul Klytaimnestrei, am auzit că el a coborît pe mal, o dată cu nevasta, la Nauplîa, salvat după atît amar de ani.
Călăuziţi-mă, vreau, stînd la dreapta lui, să strîng în braţe-acest prieten, cînd am să-l văd după o lungă despărţire.
MENELAOS Salut, bătrîne, cu mireasa căruia s-a însoţit şi Zeus[548]!
TYNDÂREOS Salut, Menelaos, şi ţie, ginerele meu!
(îşi dă seama de prezenţa lui Orestes.)
268
Ah, stai! Cît e de rău să nu ştii ce te-aşteaptă. Cum? matricidul ăsta, chiar aici, în faţa casei, năpîrca asta ce străfulgera priviri bolnave, ţinta urii mele?
Menelaos, de ce-i vorbeşti acestui ucigaş nelegiuit?
MENELAOS De ce nu i-aş vorbi? El e vlăstarul unui tată mie drag.
TYNDÂREOS Socoti c-a fost prăsit într-adevăr de el, cu firea asta?
MENELAOS
Aşa socot, iar dacă e lovit de nenoroc, să-i respectăm nenorocirea.
TYNDÂREOS
Ţi-ai însuşit un fel de a gîndi străin, de mult ce ai trăit printre barbari.
MENELAOS
Şi totuşi e un gînd hellenic, acela de-a-i cinsti pe cei din neamul tău întotdeauna.
TYNDÂREOS Da, însă şi acel de-a nu te aşeza deasupra legilor.
MENELAOS
A face din constrîngere ceva este dovadă de sclavie, aşa cred înţelepţii[549].
TYNDÂREOS Păstrează-ţi cugetele astea! Eu nu voi cugeta ca tine.
MENELAOS
Mînia şi povara vîrstei, laolaltă, te depărtează de înţelepciune.
TYNDÂREOS
In legătură <cu Orestes>, cum să dezbaţi despre ce este înţelept, dacă sunt desluşite binele şi răul pentru toţi? Ce om a fost vreodată mai smintit ca el? El n-a avut pentru
269
dreptate barem o privire şi legea tuturor hellenilor a încălcat-o.
Cînd Agamemnon îşi dădu suflarea de pe urmă, lovit în cap de propria-mi fiică - un ruşinos omor, pe care n-am să-l încuviinţez nicicînd - el trebuia s-o pedepsească pe făptaşă, cu grijă pentru rînduielile divine, s-o urmărească printr-o judecată şi s-o alunge din palat pe maică-sa[550]. Astfel ieşea din încercare cu renumele de înţelept, ascultător de lege şi evlavios.
în schimb acum îl chinuie aceeaşi pacoste ca şi pe Klytaimnestra. Căci, dacă, orişicum, era îndreptăţit să o socoată ticăloasă, a devenit el însuşi, omorînd-o, şi mai ticălos.
Am să te-ntreb, Menelaos, numai atît: dacă femeia din acelaşi pat cu el îl va ucide <pe Orestes>, pe urmă, fiul lor, la rîndu-i, dacă-şi va ucide mama, şi-apoi copilul fiului spăla-va sîngele cu sînge, vor mai avea hotar atîtea crime[551]?
Bine-au statornicit cei vechi, părinţii noştri, în privinţa asta: pe omul prihănit cu sînge nu-l îngăduiau să se arate ochilor cuiva şi să se-apropie de cineva; îl supuneau purificării prin exil[552], dar nu-i sfîrşeau, drept răzbunare, viaţa. Altminteri, cineva mereu ar trebui să cadă sub pedeapsă sîngeroasă, <şi-anume omul> cel mai de curînd pătat pe mîini <prin crimă>.

Sigur, femeile destrăbălate-mi sunt urîte, în primul rînd fiica mea, care şi-a omorît bărbatul. Nici pe soţia ta, Helena, eu n-o voi încuviinţa vreodată, n-aş vrea s-o agrăiesc măcar; nu te invidiez pentru isprava de a fi plecat la Troia după o femeie rea. Dar legea o voi apăra din răsputeri, spre a stîrpi porniri de fiare sîngeroase, care nimicesc o ţară şi năruie cetăţile, întotdeauna.
(Se adresează lui Orestes.)
Şi tu, nemernice, în suflet ce-ai simţit cînd maică-ta şi-a dezvelit, cerşind cruţare, sînul[553]? Ah! fără să fi fost de faţă la cumplita faptă, simt plînsul năpădindu-mi pleoapele bătrîne, obiditul!
Acum, cu mine împreună, recunoaşte: tu eşti urît de zei şi ispăşeşti omorul mamei, răznit de nebunie, bîntuit de frică. Nu am nevoie să ascult alţi martori; ajunge să mă uit la tine.
270
Menelaos, <îţi dau un sfat> pentru purtarea ta, nu merge împotriva zeilor, voind să-i vii în ajutor; lasă-i pe cetăţeni cu pietre să-l zdrobească, ori nu te mai gîndi să calci pămîntul Spartei. Fiica mea, murind, nu a primit decît ce i se cuvenea, ci n-ar fi trebuit prin mîna fiului să moară.
Eu, care de-obicei m-am bucurat de fericire, am fost năpăstuit prin fete: într-asta nu m-a răsfăţat norocul.
CORIFEUL
E vrednic de invidie cel fericit întru copiii săi, cînd nu şi-a pregătit, prin ei, nenorociri deosebite.
ORESTES
Eu şovăi să vorbesc, bătrîne, contra ta despre ceva ce cată să-ţi mîhnească inima. Dacă s-ar risipi, din faţa cuvîntării mele, opreliştea că eşti bătrîn, ce-mi tulbură rostirea, nu m-aş abate de pe drum, dar mă reţine părul tău cărunt.
Da, sunt nesfînt, după omorul mamei, ci, pe de altă parte, am împlinit o datorie sfîntă, răzbunîndu-mi tatăl.
Ce trebuia să fac? Asemuieşte aceste date, două cîte două: el era tatăl meu şi mi-a dat viaţa, ea nu era decît fiica ta şi m-a adus numai pe lume, ogorul care a primit sămînţa de la altul, căci fără tată nu s-ar mai alcătui odrasle niciodată[554].
Deci, după cumpănire, am ales să ţin mai bine partea ctitorului spiţei, decît a celeia cu sarcină de doică.
Apoi, fiica ta - căreia mi-e ruşine să-i spun mamă -făcîndu-şi nuntă după bunul plac, s-a aruncat în patul unui <alt> bărbat[555].
Vădindu-i mişelia, nu-mi fac cinste mie; vreau totuşi să vorbesc. în casă Aigisthos trecea drept soţul ei de taină. Eu l-am ucis; pe urmă am jertfit-o şi pe mama; am săvîrşit fărădelegea, dar mi-am răzbunat părintele[556].
Legat de fapta-aceasta, pentru care, amenînţîndu-mă, tu ceri să fiu zdrobit cu pietre, ascultă cît de mult i-am ajutat pe toţi hellenii. De-ar dobîndi femeile atîta îndrăzneală încît să-şi prăpădească soţii şi la copii să caute refugiu, cerşin-du-le, cu sînul gol, milostivire - ah! pentru ele-ar fi prea lesne să-i măcelărească pe bărbaţii lor, pornind de la cel mai mărunt, întîmplător, temei.
271
Eu, săvîrşind această grozăvie, pe care o denunţi în gura mare, am oprit s-ajungă obicei asemenea purtare.
M-a asmuţit o dreaptă ură împotriva mamei, căci pe bărbatul său, care lipsea din pricina războiului din casă, pe căpetenia de oşti a-ntregului pămînt hellenic, l-a înşelat, lăsînd să-i fie pîngărit culcuşul. Apoi, simţind că a greşit, oare s-a pedepsit ea însăşi? Nu; ci spre a scăpa de răzbunarea soţului, îndreptăţită, ea, lui, tatălui meu, i-a dat osînda, omorîndu-l.
în numele celor din cer! - deşi nu se cuvine ca un ucigaş, precum sunt eu, să pomenească zeii, cînd vrea să-şi apere fărădelegea - dar treacă, dacă, prin tăcerea mea, aş fi chezăşuit purtarea mamei, cum nu mi-ar fi plătit-o cel răpus? Atins de ura lui, n-aş fi dansat cu Erinyile[557]? Doar maică-mea găseşte sprijin la zeiţele acestea, şi el, deloc, el care-a fost lovit cu mult mai pe nedrept?
Tu însuţi m-ai pierdut, bătrîne, dînd viaţă unei criminale[558]. Din pricina sfruntării ei am fost lipsit de tata şi-am ajuns omorîtor-de-mamă. Vezi tu, Telemachos n-a omorît-o pe-a lui Odysseus nevastă, Penelope, căci ea nu şi-a schimbat cu alt bărbat bărbatul, ci şi-a păstrat nepîngărit în casă patul căsniciei[559].
Să ştii, Apollon ce sălăşluieşte în sanctuarul din buricul lumii[560], de unde le împarte oamenilor legi ce-nu pot fi respinse şi ale cărui hotărîri noi le urmăm, supuşi, pe toate, <Apollon> m-a înduplecat şi am ucis-o la porunca lui pe mama. Pe el să-l socotiţi lipsit de pietate, pe el să-l osîndiţi la moarte, căci nu

eu am greşit, ci el.
Ce trebuia să fac? Nu e destulă chezăşie zeul <însuşi>, spre care se înalţă ruga mea, că mă va curaţi de pîngărire? De-acum unde-aş putea să aflu ocrotire, cînd cel care mi-a dat porunca nu mă smulge morţii?
Ah! nu mai spune, aşadar, că n-a fost bine ce am săvîrşit, ci spune că am săvîrşit spre nenorocul meu <toate acesteax
[Cînd muritorii se unesc prin nunţi pioase, preafericit le este veacul; în schimb, cei care <în căsătorie> nu cad bine au parte de ruină şi în casă şi afară.][561]
CORIFEUL
Pentru bărbaţi, întotdeauna, femeile sunt piedică şi-aducătoare de năpaste grele[562].
272
TYNDAREOS
Ah! eşti fudul, nu-ţi înfrînezi rostirea şi, în răspunsul tău, ţi-alegi cuvinte care să mă doară.
Preabine, <astfel> şi mai tare mă-ntărîţi să urmăresc pieirea ta. Aceasta fi-va un bogat adaos la datoria pentru care am venit ca să închin prinoase la mormîntul fetei mele.
Mă duc să aflu adunarea convocată de argei şi ori de bunăvoie, ori cu sila, am să asmut cetatea contra ta şi a surorii tale, să ispăşiţi sub lovituri de pietre crima voastră.
<Elektra>, mai vîrtos ca tine, merită să moară[563], căci te-a înverşunat faţă de-aceea care-ţi dete viaţă, ţurnîndu-ţi pururi prin urechi cuvinte care să ţi-o facă tot mai vrednică de ură, ve'stindu-ţi visele ce i le trimisese Agamemnon[564], dezvăluindu-ţi legătura ei de aşternut cu Aigisthos - zeii subpămînteni să blesteme unirea lor, precum au urgisit-o muritorii[565]! - pînă ce-a scăpărat, la însăşi temelia casei, un foc nu de-al lui Hephaistos[366].
Menelaos, iată ce-ţi spun, şi chiar aşa voi face: de-mi preţuieşti cumva pornirea <împotriva lui> şi înrudirea mea <cu tino, să nu-l salvezi de la omor, nesocotind voinţa zeilor; lasă-i pe cetăţeni cu pietre să-l zdrobească, sau nu te mai gîndi să calci pămîntul Spartei[567]. Păstrează-n minte ce ţi-am spus, nu ţine partea celor ce şi-au lepădat evlavia şi nu-ţi înstrăina prietenii evlavioşi.
Pe mine duceţi-mă, servitorilor, de la lăcaşul ăsta.
(Tyndâreos iese, condus de servitori. Menelaos se mişcă, agitat, prin scenă.)
ORESTES
Du-te, pentru ca eu, netulburat de ochii tăi, acum să pot vorbi cu el, fără să mă-nspăimînte pârul tău cărunt.
Menelaos, de ce ţi-e mersul zbuciumat, în timp ce gîndul tău scrutează două căi ce se deschid în faţa îndoitei tale griji?
MENELAOS
Dă-mi pace; cumpănind în mine însumi, nu ştiu, dintre cărările destinului, pe care s-o apuc.
273
ORESTES
Nu-ţi încheia degrabă chibzuiala; ascultă mai întîi cuvîntul meu şi hotărăşte după-aceea.
MENELAOS
Vorbeşte, ai dreptate. Uneori tăcerea e mai bună ca rostirea, dar alteori <într-adevăr> rostirea e mai preţioasă.
ORESTES
Am să vorbesc. Discursurile-amănunţite le întrec pe cele scurte şi sunt mai limpezi pentru cine le ascultă.
Menelaos, nu vreau să-mi dai nimic din ale tale; înapoiază-mi numai cele dăruite ţie, căci de la tata le-ai primit. Nu despre bogăţii e vorba, căci dacă viaţa mi-o salvezi, îmi laşi cea mai de seamă bogăţie.
<Prin ce-am făcut> am încălcat dreptatea. Deci, am să-ţi cer să fii nedrept şi tu, în apărarea celor săvîrşite, căci Agamemnon, tatăl meu, n-a respectat dreptatea, cînd a strîns puterea tuturor hellenilor, mergînd <cu ei> sub zidul Troiei; dar nu fiindcă el ar fi greşit, ci pentru vindecarea răului ce ţi s-a tras din rătăcirile unei neveste păcătoase.
Deci, trebuie să-mi vii în ajutor, în schimbul ajutorului primit[568]. El viaţa şi-a primejduit-o, cum trebuie să facă frate pentru frate, luptînd, scut lîngă scut, cu tine-alături, ca să-ţi dea nevasta. Plăteşte-mi aşadar aici, în schimbul faptului că te-ai îndatorat acolo. Iar ca să mă salvezi, îţi trebuie numai o zi, nu zece ani de trude. Cît despre sora mea jertfită la Aulis, eşti în cîştig; Pe Hermione nu-i nevoie s-o înjunghii[569].

Nu vreau să cazi în starea de obidă ce mă copleşeşte şi-apoi, faţă de tine, trebuie să fiu mai îngăduitor. Dar bietului meu tată dăruieşte-i viaţa mea şi a surorii mele, Elektra, cea de-atîta timp nemăritată[570]. Căci dacă mor, nu voi lăsa urmaşi în casa părintească.
Vei zice că-i cu neputinţă <să mă sprijinix Chiar aşa e, dar tocmai la restrişte sunt datori prietenii să se ajute între ei. Cînd zeii ne răsfaţă cu noroace, la ce mai e nevoie de prieteni? Divinitatea poate, singură, să ne ajute, dacă vrea.
274
în mintea tuturor hellenilor tu treci drept unul ce-ţi iubeşti nevasta şi nu spun asta ca să te cîştig prin linguşire, dar te voi implora în numele soţiei tale[571].
(Rosteşte către sine însuşi, aparte)
Nefericit ce sunt! Cîtă cădere! Unde mă prăvălesc năpastele? Ah! trebuie cu deznădejde să mă bat, să strig, pentru tot neamul meu această rugăminte.
(Lui Menelaos, cu gesticulaţia rituală a suplicanţilor)
Tu, care eşti cu tata de un sînge, unchi al meu, bărbatul mort, de sub pămînt, ascultă spusele acestea; închipuie-ţi că sufletu-i, plutind deasupra ta, prin însăşi gura mea îţi glăsuieşte[572]! [Te rog fierbinte, printre lacrimi, printre gemete, printre năpaste], salvează-mă; toţi oamenii vînează asta, nu doar eu.
CORIFEUL
Tot astfel eu, deşi sunt numai o femeie, te rog pe cei căzuţi în suferinţă să-i ajuţi, căci eşti în stare.
MENELAOS
Mă simt adînc mişcat, Orestes, de pacostele tale, şi aş dori temeinic să te sprijin. Aşa se cade, să-i ajuţi pe cei cu tine de un sînge, la restrişte, dacă divinitatea-ţi dă putere, murind <cînd e prilejul> pentru ei şi omorîndu-le duşmanii; tocmai puterea-aceasta cer s-o capăt de la zei.
Eu am sosit aici lipsit de luptători, avînd doar lancea mea, după atîtea rătăciri <pe mare> prin mulţime de primejdii; nu mi-a rămas decît o mică forţă de prieteni.
Fără-ndoială, n-am putea învinge într-o bătălie Argosul pelasgic[573], dar am putea să îl convingem prin cuvinte blînde; într-asta şi nădăjduim. Cum să răpui, cu şubrede mijloace, o putere mare, oricît ţi-ar fi de-naltă vitejia? Chiar numai a susţine-aşa ceva e nebunie.
Poporul aţîţat, pradă mîniei, e ca un foc prea iute pentru a fi stins, dar, dacă molcom te retragi, lăsîndu-i loc să-şi cheltuiască-nflăcărarea, şi dacă ştii alege ora nimerită, e sigur că înverşunarea, gîfîind, îl părăseşte; şi de îndată ce vîrtejul se alină, obţii din partea lui tot ce pofteşti. Căci în <popor> se-ascunde milă şi simţăminte mari se-ascund, comori de seamă pentru cine stă la pîndă <să le folosească>[574].
275
Mă duc să-i aflu pe Tyndâreos şi pe argei şi mă voi strădui, luîndu-ţi pararea, să le întorc pornirea către bine.
O navă se st vfundă, dacă funiile ţin, în faţa vînturilor, prea întinsă pînza, dar se îndreaptă, dacă funiile sunt mai slobode. Pe cel cuprins de prea mult zel, divinitatea îl urăşte[575], cum îl urăsc şi oamenii cetăţii.
Eu trebuie - şi nu spun vorbe fără rost - să te salvez prin socotinţă, nu în pofida celor mai puternici decît noi. Cu forţa <armelor> - chiar dacă tu-ţi închipui altfel - n-aş izbuti să te salvez, căci nu e lesne, numai cu o lance, să pui pe fugă relele ce-ţi dau năvală şi să ridici trofee <după biruinţă>[576].
De n-ai fi tu la mijloc, eu nu m-aş apleca să le cerşesc celor din Argos milă; însă nevoia de acum îi schimbă silnic şi pe înţelepţi în sclavi ai sorţii.
(Menelaos pleacă.)
ORESTES
Tu nu ştii să ridici la luptă oşti decît pentru-o femeie, <ca s-o aduci acasă,> altminteri nu, o, cel mai mîrşav om şi neînstare să-ţi răzbuni prietenii! Tu fugi de mine, întorcîndu-mi spatele; nu mai ţii minte cît îi datorezi lui Agamemnon.
Lipsit eşti de prieteni, tată, la restrişte!
Speranţă nu mai am, nici loc de adăpost, spre a scăpa de moartea ce mi-o pregătesc argeii; căci pentru mine el <Menelaos> era refugiul şi salvarea.
Dar iată, îl zăresc pe muritorul mie cel mai drag, Pylades, care vine iute din Phokida[577]. Ce dulce întîlnire! în ceasuri grele, un prieten credincios e mai plăcut vederii decît marea molcomă pentru navigatori.
(Intră, grăbit, Pylades.)

PYLADES[578]
Am trecut prin Argos într-o grabă care nu-mi stă bine, auzind că cetăţenii trebuiau să se-ntrunească; i-am văzut în adunare, mult înverşunaţi în contra ta şi a surorii tale, vrînd pe loc să vă omoare. Ce-i asta? Care ţi-e starea? Ce ţi se întîmplă, ţie,
276
cel mai drag dintre apropiaţii mei, dintre prieteni, dintre rude? Căci tu-mi eşti acestea toate laolaltă.
ORESTES
Sunt pierdut, aceasta-mi este, ca să spun pe scurt,
năpasta.
PYLADES Voi pieri cu tine; totul e comun între prieteni[579].
ORESTES Ah! Menelaos se poartă crunt cu mine şi Elektra.
PYLADES E firesc ca soţul unei scorpii să devină rău.
ORESTES A venit, dar pentru mine parcă nici n-ar fi sosit.
PYLADES Cum? într-adevăr a tras la ţărmul <Argolidei>?
ORESTES
După vreme îndelungă; dar aici, fără zăbavă şi-a trădat prietenii.
PYLADES Şi-a adus, cu el în navă, şi nemernica soţie?
ORESTES Cel ce l-a adus pe celalt n-a fost el, ci a fost ea[580].
PYLADES
Unde e femeia, care, singură, -a făcut să piară sumedenie de-ahei?
ORESTES în palatul meu, dar, oare, pot să-l mai numesc al meu?
PYLADES Ce i-ai spus, prin ce cuvinte, fratelui tatălui tău?
277
ORESTES
L-am rugat să se opună ca, pe mine şi Elektra să ne piardă cetăţenii.
PYLADES
Ce-a răspuns, pe zei! la asta? Vreau cu dinadins să
aflu.
ORESTES S-a codit, cum îndeobşte fac prietenii vicleni.
PYLADES .Insă ce temei invocă? Spune-mi-l şi voi şti totul.
ORESTES *(ironic)* A sosit zămislitorul unor fete virtuoase.
PYLADES
De Tyndâreos e vorba? Cred că-i supărat pe tine pentru moartea fetei sale.
ORESTES
Ai ghicit. Menelaos, ca să-şi păstreze nestricată înrudirea lui cu socrul, s-a dezis de tatăl meu.
PYLADES Nu cutează să împartă nenorocul tău cu tine.
ORESTES
Nu-i, din fire, un războinic; vitejia lui se-arată numai pe lîngă muieri[581].
PYLADES Deci eşti copleşit de rele, hărăzit amarnic morţii.
ORESTES
Trebuie să-şi pună votul cetăţenii privitor la acuzarea de omor.
PYLADES Ce va fi să hotărască? Spune, asta mă-nspăimîntă!
278
ORESTES Moartea mea sau viaţa; iată, zisă scurt, o ştire gravă.
PYLADES Fugi, cu sora ta degrabă, părăsiţi acum palatul.
ORESTES Nu vezi împrejurul noastru gărzile care veghează?
PYLADES Am văzut şi baricade, taie străzile cetăţii.
ORESTES Casa, ca pe-o fortăreaţă, mi-o încercuiesc duşmanii[582].
PYLADES
Tu întreabă-mă, la rîndul tău, ce s-a-ntîmplat cu mine, căci şi eu sunt isprăvit.
ORESTES Ce duşman te pierde? Răul meu sporeşte cu al tău.
PYLADES Tata[583] m-a gonit de-acasă, la mînie, în exil.
ORESTES
îţi aduce-nvinuirea pentru că l-ai fi jignit, sau în numele cetăţii?
PYLADES

Pentru că ţi-am dat un sprijin la ucisul mamei tale, mă socoate molipsit.
ORESTES Suferinţa mea, sărmane, te atinge şi pe tine.
PYLADES Nu am caracterul lui Menelaos; voi şti să sufăr.
ORESTES
Nu ţi-e teamă că-ţi vor moartea cei din Argos, precum
mie?
279
PYLADES
Nu-s în drept să mă condamne, doar poporul din
Phokida.
ORESTES
Groaznică este mulţimea, cînd o mînă capi nemernici[584].
PYLADES Dar cînd capii ei sunt nobili, doar nobleţea hotărăşte.
ORESTES Bun; să chibzuim oleacă.
PYLADES
Despre care din nevoi?
ORESTES Ce-ar fi să mă duc şi să le spun în plinul adunării...
PYLADES
ORESTES ...cînd l-am răzbunat pe tata.
Că ai fost îndreptăţit?
PYLADES
Nu cumva să te înhaţe.
ORESTES Deci să mor plecat şi în tăcere?
PYLADES
Asta-nseamnă frică.
ORESTES Ce-aş putea ■" fac altminteri?
PYLADES
Stînd aici, ai vreo salvare?
280
ORESTES Nu.
PYLADES Şi dacă mergi acolo, vezi nădejde de scăpare?
ORESTES Cu puţin noroc, se poate.
PYLADES
Aşadar, mai bine du-te.
Zici să merg.
ORESTES
PYLADES De mori acolo, vei muri mai glorios.
ORESTES Ai dreptate; as;fel scap de frică[585].
PYLADES
Da, mai lesne decît rămînînd.
ORESTES Poate unora li se va face milă...
PYLADES Eşti de neam regesc, un lucru mare.
ORESTES ...deplîngînd pieirea tatei.
PYLADES
Toate-acestea-mi trec prin minte.
ORESTES Şi-apoi fapta mea e dreaptă.
PYLADES
Roagă-te aşa să pară.
281
ORESTES Haidem! Moartea fără glorie nu-i bărbătească.
PYLADES
ORESTES Să-i vorbesc Elektrei despre asta?
Nu e.
PYLADES Nu, de dragul zeilor! să n-o faci.
ORESTES Plînsul ei ar curge, valuri.

PYLADES
Şi-ar fi prevestire proastă[586].
ORESTES Bine, voi păstra tăcere.
PYLADES Totodată nu pierzi vreme.
(Se *pun amîndoi în mişcare, dar Orestes se opreşte brusc.)*
ORESTES Doar ceva ne stă în cale.
PYLADES
Care-i noua piedică?
ORESTES Mă vor scoate iar din fire Erinyile cu boldul.
PYLADES
Voi avea de tine grijă.
ORESTES Este greu să fii în preajma unui om stîrnit de boală.
282
PYLADES
Nu, dacă eşti tu bolnavul.
ORESTES Nu cumva să iei turbarea[587] de la mine.
PYLADES
Nici că-mi pasă!
ORESTES Deci nu stai la-ndoială.
PYLAD.ES Un adevărat prieten, cum să stea la îndoială?
ORESTES Pleacă şi îndreaptă-mi paşii.
PYLADES
Scumpă sarcină mi-e dată.
ORESTES Du-mă la mormîntul tatei.
PYLADES
Ce vrei să-mplineşti acolo?
ORESTES Să-l implor să mă salveze.
PYLADES
După cum şi este drept.
ORESTES însă nu vreau nici măcar să văd mormîntul mamei mele.
PYLADES
Intre voi domnea războiul.
Hai, grăbeşte-te, ca nu cumva prin votul lor, argeii să te osîndească înainte de sosirea noastră. Sprijină-ţi pe mine trupul şubrezit de suferinţă;
283
astfel, străbătînd cetatea, far' să-mi pese de mulţime[588], te voi duce. Cînd s-arăt <de nu acum> că-ţi sunt
prieten, dacă-n cruda ta năpastă nu m-aş îngriji de tine?
ORESTES
Adevăr zice proverbul: „Cîştigaţi-vă prieteni, fără să vă bizuiţi numai pe rudele de sînge." Da, un om unit, prin felul caracterului, cu altul, chiar dacă-i străin, întrece zece mii de rubedenii.
(Orestes, ajutat de Pylades, pleacă spre oraş.)
CORUL *Strofă*
Belşugul măreţ, aleasa noblețe ce se-ntindeau, trufaşe, peste Hellada şi pînă la rîul Simois[585'], nu mai sunt zestrea Atrizilor. Apusul splendorii lor de mult a-nceput, de demult, cînd casa le-a fost blestemată, în cearta ce s-a iscat, pentru mielul de aur, între moştenitorii lui Tântalos. A urmat cel mai vrednic de milă ospăţ şi sfîrtecarea regeştilor fii. De-atunci, omor cu omor s-au înlănţuit sîngeros în destinul Atrizilor[590].
Antistrofă
Binele-acesta nu este însuşi binele[591], să le străpungi părinţilor carnea c-un tăiş <de oţel>, făurit în foc, şi razelor soarelui să le arăţi spada-negrită de sînge, <totul> vădind o „fărădelege cinstită"
a unui nemernic
592
ieşirea din rosturi a unei minţi bolnave. Strivită de groaza morţii, sărmana fiică a lui Tyndăreos zise, urlînd: „Copile, tu pîngăreşti tot ce-i mai sfînt, omorîndu-ţi mama;

284
ca să cinsteşti datoria faţă de tată, te-ncătuşeşj pe vecj cu 0 mîrşavă faimă!"
Epodă
Ce boală, ce plînset, ce chin întrec grecia de-a te păta pe mîna de ucigaş cu sîngele mamei? Iată, iată ce faptă
l-a năruit pe feciorul lui Agamemnon cu sminteală turbată, cu Eumenide care-l vînează, cu ochi pierduţi, rotitori între pleoape! Nefericitul! j.a fost hărăzit să vadă sînul ţîşnind din rochia maică-si, cu broderie de aur[593], l-a văzut, a lovit şi-a răpus-o, ca să răzbune moartea-ndurată de tatăl său.
(Elektra iese fon palat, privind împrejur după Orestes.)
ELEKTRA
Femeilor, unde-i Orestes? Sărmanul s-a lăsat purtat departe de această casă, sub jugul nebuniei pe care i-au trimis-o zeii?
CORIFEUL
Nu, cîtuşi de puţin; a mers în adunarea cetăţenilor din Argos, să lupte pentru viaţă în procesul hotărît să aibă astăzi loc, în Urma căruia ori veţi trăi ori veţi muri.
ELEKTRA Vai, ce-a făcut? Şi cine l-a înduplecat <să meargă>?
CORIFEUL
Pylades^ iată însă un aducător de veşti, care, desigur, îţi va spune în curînd ce i-a fost dat fratelui tău şă-ntîmpine acolo.
VESTITORUL
(în timp ce se îndreaptă, agitat, spre Elektra) Nefericite», urgisito, fiică a mai-marelui armatei, Agamemnon, stăpîna mea Elektra, ascultă ştirea dureroasă ce-ţi aduc.
285
ELEKTRA
Aiai! suntem pierduţi! Cuvîntul tău este destul de răspicat. [Tu vii, precum se vede, cu veşti rele.]
VESTITORUL
Pelasgii azi au hotărît prin vot, sărmano, moartea lui Orestes şi a ta.
ELEKTRA
Vai mie! A sosit ceea ce aşteptam cu frică mai demult, topindu-mă de jale pentru ce urma să se întîmple. Dar cum a fost dezbaterea? Ce cuvîntări rostite de argei ne-au doborît, făcînd ca, împotriva noastră, să precumpănească moartea?
Bătrîne, spune, îmi voi da suflarea sub lovituri de pietre sau prin fier, fiind unită întru toate cu Orestes, împărtăşindu-i soarta chinuită?
VESTITORUL
S-a întîmplat, venind din ţarină, să trec prin porţile cetăţii, doritor a şti mai multe despre starea ta şi-a lui Orestes, căci i-am fost credincios tatălui tău. Nu sunt decît un nevoiaş, hrănit de casa ta, dar generos cînd cată să-mi slujesc prietenii.
Eu am văzut mulţime de popor înaintînd şi aşezîndu-se pe dealul unde, spun ei, că Danaos a strîns, întîiul, sfatul cetăţenilor, cînd Aigyptos l-a urmărit într-un proces[594].
Văzînd mulţimea adunată, l-am întrebat pe un argeu:
„Ce s-a-ntîmplat în Argos neobişnuit? Vreo veste de război stîrnit-a în cetatea fiilor lui Danaos atîta freamăt?"
„Nu-l vezi în preajma noastră pe Orestes - mi-a răspuns - apropiindu-se pentru dezabterea în care este-n cumpănă chiar viaţa lui?"
Şi o privelişte neaşteptată văd atunci, de care aş fi vrut să fiu lipsit: Pylades şi fratele tău venind alături; unul, cu capul aplecat, se clătina de boală, celalt, îndurerat pentru prieten, ca un frate, purta de grijă slăbiciunii lui, aşa cum ai călăuzi <la şcoală> un copil.
286
Cînd adunarea cetăţenilor se întregise, un crainic se sculă şi zise: „Cine doreşte să vorbească? Orestes trebuie, sau nu, să moară pentru ucidere de mamă?"
După rostirea lui se ridică Talthybios, care l-a însoţit pe tatăl tău la pustiirea Troiei. Cum el întotdeauna i-a slujit pe cei de la putere, cuvîntul său a fost cu două înţelesuri: lui Agamemnon i-a-nălţat uimite laude, dar s-a ferit să-l încuviinţeze pe Orestes. El, împletind frumoase vorbe cu viclene, spunea că fapta sa întemeia purtări primejdioase faţă de părinţi; şi spusa lui umplea de strălucire privirile susţinătorilor lui Âigisthos[595].

Aşa este al crainicilor neam; ei veşnic sar de partea sorţii bune şi sunt prieteni cu oricine are înrîurire în cetate, sau este una din mărimi[596].
A cuvîntat apoi stăpînul Diomedes; el nu cerea nici moartea lui Orestes, nici a ta. Credea că, pentru împăcarea pietăţii, era destul exilul vostru[597]. Şi drept răspuns, s-a răspîndit un murmur, unii spunînd că a vorbit convingător, alţii că nu sunt mulţumiţi.
Atunci s-a ridicat un om cu gura fără-nchizătoare, puternic în sfruntarea lui, argeu, dar nu ărgeu <adevărat>[598], pe care suntem nevoiţi să-l îndurăm, un om care se bizuie pe zurbă şi pe demagogie proastă, însă destul de iscusit, cît să le căşuneze unora năpaste.
[Căci un bărbat cu gînduri rele, care înduplecă mulţimea prin cuvîntări măgulitoare, e o năpastă pentru ţară, în timp ce sfaturile pururi bune ale unei minţi cinstite sunt de folos cetăţii, chiar dacă nu îndată, mai tîrziu. Şi în lumina asta trebuie privit conducătorul <unui stat>, întrucît cele afirmate despre orator se potrivesc şi pentru dregător.][599]
Clănţăul spuse că Orestes şi cu tine ar trebui să fiţi ucişi cu pietre, dar în discursul lui se desluşeau temeiurile lui Tyndâreos, [care-i şoptise <pînă şi> cuvintele prin care să vă ceară condamnarea.]
Şi altul se sculă, care vorbi-mpotriva lui; nu era chipeş, dar bărbat neînfricat, unul de care te loveşti arareori în pieţe şi pe străzi, un lucrător al cîmpului, din cei ce fac, doar ei, să supravieţuiască ţara, deştept şi orator dibaci, de
287
necorupt, ducînd o viaţă dincolo de orice vină[600]. El spuse că Orestes al lui Agamemnon să primească o cunună[601], deoarece, ca să-şi răzbune tatăl, a ucis o ticăloasă de femeie, certată cu divinitatea, care ameninţa să şteargă, prin purtarea sa, voinţa oamenilor de-a se înarma şi de-a se război departe de cămine, dacă, în ţară, <înseşi> paznicele vetrei le-ar necinsti căsătoria, <încăpînd> în braţele unor seducători rămaşi acasă.
Şi oamenii de bine, cel puţin, găsiră că avea dreptate, dar nu a mai vorbit nici unul. <Atunci> fratele tău, venind în faţă, zise:
„Aflaţi voi toţi care aţi moştenit această ţară a lui Inachos[602], [Pelasgi în străvechime şi Danaizi pe urmă][603] cînd eu pe mama am ucis-o, am luptat şi pentru voi, la fel ca pentru tatăl meu. Dacă li se îngăduie femeilor să-şi masacreze soţii şi nu sunt învinovăţite pentru asta, n-aveţi decît să răposaţi chiar azi, mai înainte ca femeile să vă robească. Oare veţi face chiar pe dos de cum ar trebui să faceţi? Barem acum, fiinţa care a trădat culcuşul tatei a plătit cu viaţa; dar dacă mă veţi omorî pe mine, va fi înlăturată vechea rînduială, şi dintre voi oricare, în curînd, poate să cadă jertfă, căci nu veţi duce niciodată lipsă de soţii sfruntate."
Dar el n-a izbutit să cucerească gloata, cu toate că păruse bună cuvîntarea lui; a biruit, la numărarea mîinilor nălţate, nemernicul care ceruse moartea lui Orestes şi a ţa. Sărmanul fraţe-ţău numai cu greu a dobîndit să nu fie ucis sub pietre, făgăduind ca azi, cu braţul lui, să-şi pună capăt zilelor - la fel şi ţie[604].
Pylades, lăcrimînd, l-aduce înapoi din adunare şi vin cu el cîţiva însoţitori prieteni, care-l plîng şi-l tînguie. Se-a-propie de tine un spectacol jalnic, o vedere dureroasă.
Deci pregăteşte-o sabie, sau pentru gîtul tău un laţ, căci trebuie să părăseşti lumina. Naşterea ta regală nu ţi-a fost de nici un ajutor, cum nici Apollon, cel ce sade pe tripodul din Pytho[605]; el, dimpotrivă, te-a răpus.
(Vestitorul pleacă.)
288
CORIFEUL
Fecioară fără de noroc, cum îţi înclini către pămînţ obrazul tău acoperit! Tu nu ai glas, dar în curînd vei izbucni în gemete şi-n tînguiri.
CORUL[606] *Strofa 1*
începem bocetul, o Pelasgîa[607], obrazele ni le brăzdăm cu albe unghii -sîngeroasă ruină -şi tîmplele ni le izbim cu pumnii, să sune pîn' la <Persephone> doamna umbrelor, frumoasa copilă divină[608]! Glie pe care-au clădit Ciclopii[609], vesteşte durerile casei ţipînd, cu brici de oţel tunzîndu-i părul, îndoliază-te pentru atîta năpastă! Mila ne copleşeşte, mila de cei hărăziţi să moară, care au fost înainte conducătorii de oşti ai Helladei.
Antistrofa 1
<Acum> e dusă, dusă e şi nimicită spiţa lui Pelops şi fericirea domnind în casa cîndva pizmuită de lume; le-au spulberat invidia zeilor[610] şi ucigaşul vot al urii poporului. 16, io, revărsaţi-vă plînsul,

neamuri trăitoare de azi pe mîine, sleite de multe-ncercări, vedeţi cum speranţele voastre sunt înşelate de mersul Ursitei[611]! Nenorociri felurite, la feluriţi muritori, se urmează în curgerea vremii; de-a lungul întregii vieţi omeneşti
nimic nu e sigur.
ELEKTRA[612]
Strofa 2
Aş vrea să pot merge la stînca spînzurînd între cer şi pămînt,
289
legată cu lanţ de aur,
bolovanul rotit de vînturi ce vin dinspre Olympos,
şi-acolo să-i strig, printre bocete,
bătrînului Tântalos, părintele neamului nostru,
care le dete viaţă, <amarnică> viaţă le dete
născătorilor mei,
cîte năpaste s-au petrecut în acest palat[613].
Strofa *3*
<întîi> cînd Pelops, din carul său, mînîndu-şi cei patru sirepi aripaţi peste mare, l-a zvîrlit pe Myrtîlos să moară-n talazul umflat, lîngă coasta albită de spumă, unde se sparg marinele trîmbe, la Geraistos[614].
Strofa 4
Dintr-asta s-a tras blestemul familiei mele, care mi-a stors atîtea suspine[615]: prin lucrul fiului Maiei, <Hermes,> a venit pe lume prin turme un miel cu lîna de aur, minune care-i aduse ruină, şi moarte-i aduse, lui Atreus crescătorul de cai.
Strofa 5
Dintr-asta s-a tras că Eris întoarse carul lui Helios, înaripat, din drumu-i ceresc, spre apus[616], la fel cum goneau fugarii <divinei> Eos, cei albi ca zăpada[617]-
Strofa 6
Şi goana Pleiadelor cu şapte poteci
o-ntoarse pe alte făgaşe[6]'8.
Din pricina-aceasta, <la Pelopizi>
după omorul <dintîi> a urmat un şir de omoruri,
şi ospăţul ce poartă <urîtul> nume al lui Thyestes,
şi aşternutul pe care l-a necinstit
Aerope din Creta -
căsnicia vicleană a unei soţii viclene! -
290
şi, la sfîrşit de tot, pentru mine şi tata căzu blestemul casei, năprasnic şi fără scăpare.
(Se văd revenind din adunare, Orestes şi Pylades.)
CORUL
Dar iată că vine fratele tău, cu condamnarea la moarte-ntărită prin votul <poporului>
şi mult-credinciosul prieten Pylades îi sprijină trupul becisnic, precum un frate, şi, plin de grijă, îşi potriveşte pasul după al lui.
ELEKTRA
Vai mie! frate, am de ce să gem, văzîndu-te aproape de mormînt, în faţa porţilor celor ce nu mai sunt! Vai mie şi iar vai! Privindu-te cu ochii pentru cea din urmă oară, simt că-mi ies din minţi.
ORESTES
Nu poţi să taci, lăsînd de-o parte vaierele femeieşti, să te împaci cu cele hotărîte? <într-adevăr,> e înspăimîntător şi totuşi. [N-ai de ales, decît să-nduri nenorocirea.][619]
ELEKTRA
Cum aş putea să tac? Sărmanii noştri ochi nu vor mai fi deschişi pentru divina <soarelui> lumină.
ORESTES
Să nu mă întristezi de moarte! Destul m-au omorît, vai mie, prin ridicarea mîinii, cei din Argos[620]. Nici un cuvînt mai mult despre necazurile noastre!
ELEKTRA
Nefericitule, la tinereţea ta, Orestes! Ce soartă ai, ce moarte timpurie! Tu trebuia să fii în viaţă şi, iată,

nu mai eşti.
ORESTES
De dragul zeilor! nu mă aduce să mă port nebăr-băteşte. Nu mă stîrni să lăcrimez, reamintindu-mi starea noastră cruntă.
291
ELEKTRA
Noi vom muri curînd; nu-i cu putinţă să nu gemem. Toţi cred că pentru viaţă e firesc să plîngi, căci ea le este muritorilor atît de scumpă.
ORESTES
Această zi e pentru noi hotărîtoare. Cu mîna noastră, . trebuie ori funia, cu laţul pregătit, s-o atîrnăm, ori să ne ascuţim tăişul unei spade.
ELEKTRA
Loveşte-mă deci, frate, tu; să nu mă piardă vrun argeu sfruntat, jignind o mladă de-a lui Agamemnon.
ORESTES
Mi-ajunge c-am vărsat sîngele mamei; n-am să te lovesc. Cu însăşi mîna ta ia-ţi viaţa şi-alege-ţi felul morţii cum doreşti.
ELEKTRA
Prea bine, n-am să fiu - în mînuirea spadei - mai înceată decît tine. Dar lasă-mă, întîi, să te cuprind cu braţele trecute peste gîtul tău.
ORESTES
încîntă-te de-această goală desfătare, de poate fi cuprinderea în braţe o desfătare pentru cei aflaţi în pragul morţii.
ELEKTRA *(îmbrăţişîndu-l pe Orestes)*
Preascumpul meu prieten, frate drag! Ce mişcător şi dulce-i numele acesta pentru mine, căci viaţa mea şi-a ta sunt una.
ORESTES
Să ştii că-mi vei topi curajul. Acum vreau să-ţi răspund şi eu cu braţe iubitoare. De ce m-aş ruşina, bietul de mine? O piept de soră, dragi apropieri! îmbrăţişările acestea
292
ne ţin loc şi de odrasle şi de pat de cununie, la fel amîn-durora, năpăstuiţi ce suntem!
ELEKTRA
Ah, cel puţin de ne-ar sfîrşi aceeaşi spadă pe-amîndoi - dacă e voie - şi-un singur monument, într-un sicriu cioplit din cedru, să ne primească laolaltă[621]!
ORESTES
Aceasta-ar fi plăcută mîngîiere <pentru noi>. Dar vezi cît ne lipsesc prietenii în stare să ne-ngroape laolaltă.
ELEKTRA
N-a cuvîntat cumva în apărarea ta, dîndu-şi silinţa să te smulgă morţii, Menelaos, hainul, trădătorul tatei?
ORESTES
Nici barem faţa nu şi-a arătat-o. Sperînd să-nhaţe sceptrul nostru, grija lui a fost să nu-şi salveze rudele.
Acum <Elektra> haide să ne străduim ca moartea noastră nobilă să fie, şi întru totul vrednică de Agamemnon. Eu, spre a-i dovedi cetăţii că sunt nobil, mă voi străpunge cu o spadă prin ficat[622]; iar tu, la rîndu-ţi, trebuie să faci la fel, cu-aceeaşi îndrăzneală.
Pylades, tu să fii acel care va da de omorîrea noastră seama. Cînd vom fi răposat, acopere-ne trupurile după cuviinţă şi laolaltă du-ne şi îngroapă-ne în monumentul tatei. Rămîi cu bine. Precum vezi, eu plec să împlinesc ce-i de-mplinit.
(Se îndreaptă spre palat.)
PYLADES
Opreşte-te. Eu am întîi a-ţi face o dojana: gîndeai că aş putea dori să mai rămîn în viaţă, după moartea ta?
ORESTES De ce ai fi dator să mori şi tu cu mine?
PYLADES Te mai întrebi? Cum să trăiesc fără tovărăşia ta?
293

ORESTES Tu n-âi ucis o mamă, ca mine, oropsitul.
PYLADES
Ba da, cu tine împreună, şi cată să îndur aceeaşi soartă.
ORESTES
Păstrează-te <în viată> pentru tatăl tău, nu împărţi cu mine moartea. Tu ai o patrie, pe cînd eu nu mai am, şi ai în casa părintească un liman îmbelşugat.
Desigur, pierzi speranţa de-a te însura cu sora mea, lipsită de noroc, pe care ti-am făgăduit-o în semn de preţuire a tovărăşiei noastre[623]. Alege-ţi altă soaţă şi zămisleşte fii, căci nu mai stăruie vreo înrudire între noi.
Acum, chip drag care m-ai însoţit, rămîi cu bine! Fii fericit! <Urarea -> aceasta pentru tine are înţeles, dar pentru noi e vorbă goală, căci moartea ne răpeşte orice bucurie.
PYLADES
Tu eşti, într-adevăr, departe de-a pătrunde gîndurile mele. Să nu-mi primească glia roditoare sîngele, şi nici văzduhul strălucind suflarea, dacă te voi trăda vreodată, pe mine-eliberîndu-mă, în schimb pe tine părăsindu-te[624].
Eu am ucis cu tine laolaltă; cum aş tăgădui? Am fost părtaş la tot ce-ai pus la cale şi pentru care ispăşeşti acum; deci trebuie să mor cu tine şi cu sora ta <deodată>. Iar ea - deoarece m-am învoit să ne căsătorim - socot că mi-e soţie.
Altminteri, ce aş mai avea de laudă a spune <despre mine> mai tîrziu, dacă m-aş duce înapoi în ţara delphiană, la citadela-naltă a Phokidei[625], şi ţi-aş fi dovedit prietenie <credincioasă> pînă la nenorocirea ta, dar, după-aceea, cînd ai fost lovit de nenoroc, aş fi-ncetat să-ţi fiu prieten? Aşa ceva nu-i cu putinţă.
Dar pentru că tot vom pieri, să chibzuim cum am putea să-l facem pe Menelaos să sufere şi el cu noi.
ORESTES
O drag prieten, de-aş putea să văd acestea înaintea morţii!
294
PYLADES încrede-te în mine; nu fi zorit să te străpungi cu spada.
ORESTES
Voi amîna, de pot să mă răzbun pe cel care mă duşmăneşte.
PYLADES *(arătînd spre Cor)* Acum fii mut! Eu prea puţin mă bizui pe femei.
ORESTES
Nu-ţi fie teamă de acestea; doar sunt prietenele noastre.
PYLADES
Zic s-o ucidem pe - Helena, ca să-i lovim cumplit bărbatul.
ORESTES Cum? Eu sunt gata, dacă lucrul se încheie bine.
PYLADES S-o junghiem cu spada. Ea se ascunde în palatul tău.
ORESTES Fără-ndoială; a şi pus peceţi pe tot ce se putea'
626
PYLADES
Nu va mai pune <în curînd> peceţi, căci e cu Hades logodită[627].
ORESTES
Dar cum <s-o pierdem>? Are-n preajmă slujitori <de neam> barbar.
PYLADES
Ce fel de slujitori? Nicicînd nu mă va-nfricoşa un frigian.
295
ORESTES Din cei făcuţi să vadă de oglinzi şi de parfumuri[628].
PYLADES Adică ea, venind aici, aduse luxul de la Troia?
ORESTES Da; ea găseşte că Hellada e un loc prea strimt.
PYLADES
Un neam de sclavi este nimic faţă de cine nu e sclav629.
ORESTES
Ah! dacă izbutim, nu stau în cumpănă să mor de două ori.
PYLADES La fel şi eu, desigur, dacă te răzbun.
ORESTES Să-mi desluşeşti amănunţit ce ai de gînd să facem.
PYLADES

Noi vom intra în casă sub cuvînt că vrem să ne ucidem.
ORESTES Am înţeles preabine pînă-aici, nu însă şi urmarea.
PYLADES
Noi ne vom tîngui Helenei pentru destinul ce ne-aşteaptă. -
ORESTES
întocmai; ca s-o facem şi pe ea să plîngă zgomotos, cu toate că în sinea sa e numai bucurie.
PYLADES într-asta nu se va purta altminteri decît noi.
ORESTES Şi după-aceea? Cum vom duce mai departe lupta?
PYLADES Asupra noastră săbii vom avea, pitite sub veşminte.
ORESTES Dar mai întîi cum ne vom scutura de slujitori?
PYLADES îi vom închide, risipiţi, prin încăperile clădirii.
ORESTES
Aşa; iar dacă nu-şi ţin gura, noi n-avem decît să-i ucidem.
PYLADES
Apoi, ce mai rămîne de-mplinit au să ne-arate înseşi faptele.
ORESTES Uciderea Helenei; pricep ce vrei să înţelegi.
PYLADES
Te-ai dumerit. Ascultă cît de bine ticluit e planul meu. Dacă ne-am folosi de spade împotriva unei femei mai înzestrate cu virtute, aceasta-ar fi, desigur, un măcel nemernic, dar ea <fiica Ledei> va primi osîndă spre mulţumirea tuturor hellenilor, a celor cărora le-a omorît părinţii, a celor cărora le-a prăpădit feciorii, şi a nevestelor sortite văduviei.
Va răsuna un strigăt lung de bucurie[630], se vor aprinde focuri pentru zei şi toţi ne vor ura, amîndurora, multe propăşiri, pentru a-i fi luat unei femei stricate viaţa. Iar ţie, după moartea ei, nu ţi se va mai spune „ucigaşul mamei sale"; în locul numelui acestuia, un altul vei primi, mai bun: „omorîtorul celei care a ucis cu miile, Helena".
Nu trebuie cumva, nu trebuie să fie răsfăţat Menelaos de soartă, în timp ce tatăl tău şi tu şi sora ta v-aţi stins, şi maică-ta... dar poate nu se cade s-o adaug şi pe ea. <Menelaos> nu trebuie să pună mîna pe palatul tău, cînd el Şi-a dobîndit soţia mulţumită armelor lui Agamemnon.
296
297
Să nu mai am de viată parte, dacă nu voi trage, împotriva ei, <din teacă> spada mea întunecată! Dar dacă n-o putem ucide pe Helena, noi vom muri, nu înainte de a fi aprins această casă.
Aşa nu vom lipsi să dobîndim un bun renume, ori pentru moarte glorioasă, ori pentru mîntuire glorioasă[631].
CORIFEUL
Toate femeile socot că fata lui Tyndâreos e vrednică de ura lor, fiind ruşine pentru neamul femeiesc.
ORESTES
Ah! Nu-i nimic mai[1] preţios ca un prieten sigur, nici bogăţiile, nici monarhia; e fără minte cel care ar da, ca să cîştige gloata, un prieten credincios.
Tu eşti cel care ai închipuit cum să-l sfîrşim pe Âigisthos şi la primejdie ai stat în preajma mea, şi-acum tot tu eşti pregătit să-mi pedepseşti duşmanii, fără să te ţii de-o parte. Dar să-ncetez cu laudele mele, căci este lucru greu de îndurat să ţi se-aducă laude prea multe.
Eu, pentru că-mi voi da oricum suflarea de pe urmă, doresc să-mi vatăm, înainte de-a muri, duşmanii, vreau să-i zdrobesc, la rîndul lor, pe trădătorii mei, să geamă de durere cei ce m-au făcut să sufăr.
într-adevăr, mi-a fost părinte Agamemnon, cel căruia hellenii i-au încredinţat conducerea <oştirii> pe temeiul vredniciei şi nu pe al regalităţii, cel dăruit cu-anume vlagă de divinitate[632]. Nu vreau, murind precum un sclav, să-i terfelesc onoarea, ci ultima suflare să mi-o dau ca un om liber, şi pe Menelaos barem să-l pedepsesc.
Un singur lucru dacă ne-ar fi hărăzit, destinul nostru s-ar schimba spre bine, dacă, de undeva, o nesperată întîmplare ne-ar aduce mîntuire şi am ucide fără să fim omorîţi.
Aceasta e şi ruga mea. Este plăcut fie şi numai să dau glas dorinţei mele în cuvinte zburătoare şi, fără cheltuială, inima să mi-o alin[633].
ELEKTRA
Eu, frate, cred a şti mijlocul ce ne va salva, pe tine, pe Pylades şi, de-asemenea, pe mine.
298

ORESTES
Vorbeşti de pronia divină. Dar unde e salvarea-aceea? Nu mi-e necunoscută iscusinţa minţii tale.
ELEKTRA Ascultă-mă, şi tu <Pylades>, ia aminte.
ORESTES
Vorbeşte. Orice viitor mai bun trezeşte-n suflet ca o desfătare.
ELEKTRA Ştii că Helena are o copilă? Ştii desigur.
ORESTES Da, Hermione, cea pe care a crescut-o mama.
ELEKTRA Acum e dusă la mormîntul Klytaimnestrei.
ORESTES Ce şi-o fi pus în gînd să facă? Şi-n asta ce speranţă
desluşeşti?
ELEKTRA S-a dus pentru libaţii la mormîntul mamei.
ORESTES Dar spusa ta ce legătură are cu salvarea <noastră>?
ELEKTRA Cînd ea se va întoarce, înşfăcaţi-o ca ostatic.
ORESTES Ce leac mai e şi ăsta pentru trei prieteni <oropsiţi>?
ELEKTRA
Odată ce Helena va fi moartă, dacă Menelaos devine ameninţător faţă de tine, de Pylades şi de mine - noi toţi suntem ca unul singur, într-o alianţă - spune-i c-o vei sfîrşi pe Hermione. Va trebui să tragi <din teacă> spada şi s-o îndrepţi asupra gîtului fecioarei.
299
sau
Deci, dacă unchiul nostru, văzînd-o pe Helena doborîtă-n sînge, ca să-şi salveze fata, **îţi** dăruieşte viaţa, sloboade-n grija tatălui fecioara'. Dar dacă, neputîndu-şi stăpîni mînia, vrea să te ucidă, atunci străpunge gîtul fetei. Şi chiar de se va face foc, la început, eu cred că fierea lui <Menelaos> curînd se va-mblînzi, căci nu-i viteaz de la natură, nici războinic.
Aceasta-i, după mine, meterezul mîntuirii noastre. Am spus ce am avut de spus.
ORESTES
Tu care ai o minte de bărbat şi, în acelaşi timp, un trup strălucitor de frumuseţe feminină, cît eşti de vrednică să scapi cu viaţă, nu să mori!
Pylades, iată ce nevastă pierzi <murind>, sărmane, sai lîngă care, dacă supravieţuieşti, tu vei fi fericit în căsnicie!
PYLADES
De-ar fi să te audă zeii, şi ea să-mi intre în cetatea din Phokida, cinstită prin frumoase cîntece de nuntă!
ORESTES
în cîtă vreme va ajunge Hermione la palat? Socot că tot ce-ai spus e minunat, dar încă trebuie să izbutim să-i înşfăcăm acestui tată mîrşav puiul.
ELEKTRA
Cred că se şi apropie de casă, căci a lipsit destul cît să încheie ce avea de făptuit.
ORESTES
E bine. Deci, acum, Elektra, soră-a mea, rămîi în faţa casei, ca s-o primeşti pe Hermione, cînd se va întoarce. Dar stai de strajă, nu cumva să intre prea devreme cineva-n palat, cînd încă nu s-a săvîrşit omorul, sau însuşi unchiul tău, sau vreun luptător care l-a însoţit <la Troia>. Dacă aşa va fi, atunci, ca să ne dai de veste, loveşte în canatul porţii, sau strigă să se-audă dinăuntru.
Noi să intrăm, Pylades, şi să ne înarmăm cu spadele pentru această înfruntare de pe urmă, [căci tu vei da aceeaşi bătălie ca şi mine.]
300
O tată, care locuieşti în casa sumbrei Nopţi[634],
te cheamă fiul tău, Orestes,
să vii în ajutorul [celor încercaţi!
De dragul tău îndur, sărmanul, nedreptate,
şi pe deasupra m-a trădat Menelaos,
după ce-am săvîrşit o faptă dreaptă.
<Acum> vreau pe soţia lui s-o prind şi s-o ucid.
Fii tu, întru aceasta, sprijinitorul nostru!]
ELEKTRA

Copiii tăi te cheamă, tată. Vino, dacă ne-auzi de sub pământ! Noi pentru tine vom muri.
PYLADES
Tu care eşti cu tata rudă, Agamemnon[635], ia şi la ruga mea aminte, mîntuie-ţi copiii.
ORESTES Eu am pus capăt vieţii mamei.
ELEKTRA
Eu am luat în mînă spada.
PYLADES
<Pe fiul tău> l-am îndemnat la faptă, sfărîmîndu-i
şovăiala.
ORESTES <Am vrut> să-ţi apăr amintirea, tată.
ŞLEKTRA
Nici eu nu te-am trădat.
PYLADES
Tu, auzind ce spun, să nu-i învinuieşti, ci să-ţi salvezi copiii.
ORESTES Iţi torn libaţie de lacrimi.
301
ELEKTRA
Şi eu cu vaiere răspund.
PYLADES
Destul! Acum să ne-avîntăm la lucru. Dacă-i adevărat că rugăciunile pătrund .ca lăncile sub glie, ne-aude Agamemnon.
O Zeus, străbunul nostru[636], şi tu, Dreptate sfîntă[637], prilejuiti-ne izbînda, lui Orestes, mie şi Elektrei!
Pe noi, treime de prieteni, aceeaşi înfruntare ne aşteaptă, şi-o singură sentinţă: ori viaţa pentru toţi, ori moartea.
(Orestes si Pylades intră în palat.)
ELEKTRA[638]
Strofă
Dragile mele, fiice ale Mykenei, fruntaşele vechiului Argos pelasgic...
CORIFEUL
Ce ne grăieşti, stăpînă? Numele-acesta încă rămîne al tău în cetatea copiilor lui Danaos.
ELEKTRA
Staţi, unele din voi în preajma drumului de care, iar altele aici, pe calea-aceasta, să păziţi intrările.
CORUL
Dar pentru ce ne strigi să veghem asupra palatului? Spune-ţi, prietenă, gîndul.
ELEKTRA
Teamă îmi este ca un spion, oprit lîngă casă, nu cumva să surprindă vărsarea de sînge, adăugind la năpastele noastre alte năpaste.
(Corul se împarte în două grupuri, care se îndreaptă să
supravegheze cele două drumuri care ies, la răsărit $i la
apus, din orchestra.)
302
CINEVA DIN ÎNTÎIUL HEMICOR
Porniţi, grăbiţi-vă, eu voi păzi drumul acesta ce duce către <răsăritul> razelor de soare.
CINEVA DIN AL DOILEA HEMICOR Şi eu pe-acesta, care duce către asfinţit.
ELEKTRA
Drumul priviţi-l pieziş, într-o parte şi-n alta, întoarceţi pupilele voastre de-aici într-acolo, pe urmă-napoi.
CORUL Iată-ne stînd de veghe, cum ne-ai cerut.
ELEKTRA
Antistrofă
Plimbaţi-vă ochii de jur-împrejur. Scrutaţi peste tot printre pletele părului vostru.
CORIFEUL *(din mijlocul orchestrei)*
Cine se-ndreaptă încoace pe cale? priveşte! Cine-i ţăranul acesta, care înconjură casa?
ELEKTRA
Pierdute suntem, ah! dragile mele. Curînd el va dezvălui duşmanilor că <în palat> se-ascund doi lei cu

spadele în mîini.
CINEVA DIN ÎNTÎIUL HEMICOR Nu-ţi fie frică, <stăpînă> iubită, drumul e gol; altfel decît ai crezut <adineauri>.
ELEKTRA *(adresîndu-se celuilalt hemicor)*
Dar înspre partea voastră nu-i vreo primejdie? Spuneţi-mi dacă, din fericire, totul e limpede-acolo în faţa curţii <palatului>.
303
CINEVA DIN AL DOILEA HEMICOR în partea noastră totul este bine; ai grijă de-ale tale; nimeni din Argos nu se-ndreaptă către noi.
CINEVA DIN ÎNTÎIUL HEMICOR Aici, la fel; pe calea-aceasta nu se-arată nimeni.
ELEKTRA
Bine; acum aşteptaţi să-mi aşez urechea la poartă. *(Se duce la poartă şi ascultă. Neauzind nimic, strigă.)* Voi, dinăuntru, de ce zăboviţi §i nu închinaţi sîngeroasa jertfă[639] cît timp este linişte?
(Nu primeşte nici un răspuns.)
Ei nu m-aud. Ah! copleşită sunt de rele. Li s-a tocit cumva, în faţa frumuseţii, vîrful spadei[640]? .
Epodă
Cît de curînd, vreunul dintre argei, înarmat din creştet în tălpi, va năvăli spre palat în ajutorul <Helenei şi Hermionei>. *(Se adresează Corului)*
Priviţi, deci, cu mai multă grijă; nu-i timp să zăboviţi, şezînd. Daţi roată unele pe-aici şi altele pe-acolo.
CORUL Ne mişcăm pretutindeni privirea; păzim fiecare potecă.
HELENA *(dinăuntrul palatului)*
Săriţi, argeilor, urmaşii vechilor pelasgi! Sunt omorîtă mişeleşte.
CINEVA DIN ÎNTÎIUL HEMICOR Aţi auzit? Bărbaţii au purces la lucrul sîngeros.
CINEVA DIN AL DOILEA HEMICOR Da, a ţipat Helena; nu mă-ndoiesc că-i glasul ei.
304
ELEKTRA
O Zeus, putere neistovită, vino şi, orice ai face, ajută-i pe dragii mei!
HELENA *(dinăuntru)*
Eu mor, Menelaos, şi nu eşti lîngă mine să mă aperi.
ELEKTRA
Ucideţi, junghiaţi, nimiciţi! cu ascuţişul dublu, cu dublul tăiş al spadei, loviţi-o pe cea care şi-a părăsit părintele, pe cea care şi-a părăsit bărbatul, din pricina căreia s-au prăpădit atîţia helleni, căzuţi lîngă rîul Skâmandros, unde lacrimi urmau după lacrimi, cînd lănci, şi săgeţi de fier[641] zburau împrejurul şuvoiului.
CORIFEUL
Tăcere, liniştiţi-vă! Aud un tropotit de paşi pe drum, aproape de palat.
ELEKTRA
O dragi prietene, soseşte Hermione la mijlocul măcelului. Nu mai daţi glas înalt. Ea vine-aici să cadă drept în plasa împletită. Frumoasă pradă! De-am avea noroc s-o prindem. Staţi unde-aţi stat mai adineauri, cu chipuri calme şi culoarea <pielii> netrădînd ce s-a-ntîmplat.
Am s-o întîmpin cu o faţă mohorîtă, ca şi acum n-aş avea, de cele petrecute, cunoştinţă.
(Intră Hermione. între timp Corul s-a reîntregit.)
Fecioară, te-ai înfors! Ai pus coroane pe mormântul Klytaimnestrei şi ai airnat prinoase pentru cei de sub pămînt?
HERMIONE
Am închinat şi-am dobîndit bunăvoinţa lor. Dar m-a pătruns parcă o teamă, cînd, aflîndu-mă departe încă de Palat, am auzit un ţipăt care răbufnise dinăuntru.
305
ELEKTRA
Ah! după cîte-am pătimit, suntem îndreptăţiţi em de durere
p gemem de durere.
tîmplat?
sa
HERMIONE

Spui că s▫a_n_
ELEKTRA Cetatea, pe Orestes şi pe mine, ne-a condamnat la
■*ta*
moarte.
HERMIONE Ferească zeii! Doar îmi sunteţi veri.
ELEKTRA
Aşa s-a hotărît. Noi stăm sub jugul crîncen al necesităţii.
HERMIONE Şi pentru asta s-a strigat în casă?
ELEKTRA
Desigur; la picioarele Helenei, un rugător pledează pentru viaţa lui...
HERMIONE Cine-i acela? Dacă nu-mi vorbeşti deschis,
nedumerită.
ramin
nu mor>.
ELEKTRA Bietul Orestes, implorînd-o să nu moară, şi nici eu <să
HERMIONE Atunci riu-i de mirare că palatul ţipă.
ELEKTRA
Dar este altceva mai arzător, care să smulgă ţipete de la un suplicant? Tu însăţi intră şi îmbină-ţi ruga cu a prietenilor tăi; cazi la genunchii mamei tale, cea dăruită de
306
noroc, cerîndu-i ca Menelaos să nu se dea de-o parte, privind cum suntem omorîţi.
O tu, pe care mama noastră te-a hrănit cu mîna ei, îndură-te de noi, înlătură năpasta ce ne-apasă!
Purcede, aşadar, la luptă; eu te voi însoţi; tu, pentru noi, eşti ultima speranţă de scăpare.
HERMIONE
Priveşte, paşii mei dau buzna spre palat şi, dacă stă-n puterea mea, a voastră fi-va mîntuirea.
(Hermione şi Elektra intră în palat.)
ELEKTRA *(dinăuntru)*
Hei, voi de sub acoperişul <casei>, prieteni purtători de spadă, soseşte prada voastră; pentru ce n-o prindeţi?
HERMIONE *(dinăuntru)* Văi, vai! Ce-i asta? Cine-s oamenii aceştia?
ORESTES *(dinăuntru)* Tăcere! Ai venit pentru salvarea noastră, nu pentru a ta.
ELEKTRA *(dinăuntru)*
Să nu vă scape, ţineţi-o vîrtos! Tăişul spadei puneţi-l pe gîtul ei şi staţi în linişte. Menelaos să fie lămurit c-a întîlnit aici bărbaţi, nu frigieni becisnici, şi că va plăti cum se cuvine să plătească ticăloşii.
CORUL *Strofă*
16, io! începeţi, dragile mele, un dans tropotit, un dans ritmat de voci ascuţite, în faţa palatului, astfel încît vărsarea de sînge să nu trezească
307
vreo spaimă < umplită printre argei
şi să-i aducă n ajutorul casei regale,
pînă nu vom 'edea cu ochii noştri
leşul Helenei zăcînd pe jos, plin de sînge,
sau pînă nu vom afla de la una din slugile sale
rostirea-ntîmplării, căci ştim
o parte din dramă, dar nu suntem sigure.
Pe drept a căzut răzbunarea divină
asupra Helenei,
care umplut-a cu lacrimi Hellada întreagă,
de dragul iubitului său blestemat,
a blestematului Paris de pe muntele Ida[64]\
din pricina căruia s-au năpustit hellenii la Ilion.
CORIFEUL '
Aud, din casele regeşti, un zgomot ca de porţi trîntite. Tăceţi! Iată ieşind un frigian; el ne va spune ce se-ntîmplă în palat.
(Un sclav frigian, care apăruse pe acoperiş, coboară în scenă, eventual pe o frînghie, şi înaintează

prudent, răvăşit
de frică.)
FRIGIANUL
Scăpat-am de moarte
în opincile[643] mele din Asia,
urmărit de argeul cu spadă!
M-am căţărat, în iatacul cu mozaic,
pîn' la tavanul de cedru
şi, printre triglifele dorice[644],
am ţîşnit, am zbughit-o afară,
o glie, o glie!
în fuga-mi uşoară de „bărbaros".
Aiai! stăpînelor, cum aş putea să scap?
să zbor în văzduhul străluminat,
ori să m-arunc în marea
pe care o leagănă <zeul> cu cap de taur, Okeanos[645],
cel ce cuprinde în braţele sale,
jur-împrejur, pămîntul?
308
CORIFEUL Dar ce se-ntîmplă, slugă a Helenei, fiu al Idei?
FRIGIANUL
Ilion, Ilion, ah, vai mie! Cetate troiană şi rodnic tărîm al sfîntului munte, Ida, cît de amarnic vă plîng prăbuşirea, cu ţipete-nalte, viersuind melodia carului, melodia carului[646]!
V-a nimicit <femeia> cu ochi frumoşi, albă ca aripa lebedei, plodul Ledei, Helena - haina, Helena - haina, Erinya şlefuitului Pergamon zidit de Apollon. Ottotoi! Bocete, bocete! Ţară fără noroc a lui Dărdanos, unde gonea Ganymedes călare, soţul de pat al lui Zeus[647]!
CORIFEUL
Grăieşte-ne mai clar şi-amănunţit, în casă ce s-a petrecut? [Nu pot pricepe mare lucru din cele spuse înainte.]
FRIGIANUL
Âilinon! âilinon! Barbarii astfel vestesc începătura morţii, aiai! cu glas asiatic,
cînd spadele lui Hades, de fier, împrăştie sînge regal pe pămînt[648]! Au pătruns în palat, [să vă spun întocmai ce-a fost,] doi gemeni, hellenici, lei. Unul era feciorul maimarelui oştilor voastre, celalt copilul lui Strophios, un om ce pune la cale răul precum Odysseus[649], uneltind în tăcere, altminteri prieten statornic, luptător îndrăzneţ, priceput la război, şi, pe scurt, un şarpe setos de sînge.
309
Fie blestemat pentru blînda-i viclenie
urzitorul de rele!
<Bărbaţii aceştia,> păşind în odaia
celeia care s-a măritat cu arcaşul Paris[650],
s-au ghemuit, smeriţi, lîngă jeţul ei,
cu ochi năpădiţi de lacrimi,
unul la dreapta, altul la stînga,
punînd, fiecare de partea sa,
între noi şi ei, ca o stavilă.
<Apoi> au cuprins, amîndoi au cuprins
genunchii Helenei cu mîini rugătoare.
<într-asta> sosiră în fugă, repede, repede,
slugile ei, frigienii.
Şi se-ntrebau, tulburaţi de frică, unul pe altul,
dacă nu-i vreo capcană la mijloc.
Unora nu le venea să creadă,
alţii credeau, dimpotrivă, că Tyndarida
se va prinde în plasele vînătoreşti,
întinse anume de şarpele omorîtor-de-mamă.

CORIFEUL
Şi tu, în clipa-aceea unde te aflai? Sau ai fugit numai-decît, înspăimîntat?
FRIGIANUL
S-a-ntîmplat, cum e obiceiul la noi frigienii, să mă aflu în preajma Helenei şi văzduhul să-l mişc c-un bine-ntocmit evantai de pene, trimiţînd spre părul <reginei> o boare şi răcorindu-i obrazul; aşa facem noi frigienii, aşa-i obiceiul în Asia[651]. Helena torcea un fuior de in de pe furcă, răsucind între degete firul, şi firul tors se tîra pe podea; căci ea doreşte să folosească tortul spre a coase-mpreună, din ţesături jefuite la Troia, un strai de purpură, un dar pentru <sora ei> Klytaimnestra, să-i împodobească mormîntul.
310
Orestes atunci îi zise femeii spartane: „Fiică-a lui Zeus, aşază-ţi piciorul aici, coboară-te de pe crivat şi vino cu mine la locul străvechi al vetrei lui Pelops, ctitorul neamului nostru, ca să-mi asculţi rugăminţile."
Şi-a dus-o, şi-a dus-o, şi ea l-a-nsoţit,
fără măcar să presimtă urmarea.
In schimb tovarăşul lui de fapte începe
altă ispravă, mişelul din ţara Phokidei:
„Nu vreţi să lipsiţi de pe locul ăsta, frigieni ticăloşi?"
<Zise> şi ne zăvori pe toţi în clădire,
pe unii în grajduri de cai, pe alţii-n verande,
pe unii aici, pe alţii acolo,
împrăştiaţi cu toţii şi depărtaţi de stăpîna noastră.
CORIFEUL Şi după-aceste întîmplări ce-a mai urmat?
FRIGIANUL
Mamă, mamă venerată pe muntele Ida,
straşnică zeiţă, straşnică! aiai![653]
Ce sîngeroase patimi, ce rele nelegiuite
mi-a fost dat să văd, să văd în lăcaşul regesc!
Cu spadele-n mîini,
trase din umbră, de sub veşmintele lor
tivite cu purpură, <cei doi> şi-au rotit
ochii cumpliţi într-o parte şi-n alta,
să nu se ivească vreun nedorit.
Pe urmă, ca nişte mistreţi de la munte,
s-au proptit înaintea femeii
şi i-au răcnit: „Vei muri, vei muri!
Soţul tău ticălos e pricina morţii tale,
căci l-a trădat pe feciorul fratelui său,
<lăsîndu-l> să piară <prin votul> celor din Argos."
Ea scoase un ţipăt, un ţipăt înalt: „Vai mie!"
Şi pieptul cu antebraţele albe şi l-a izbit
şi s-a pocnit fără milă în ţeastă cu pumnii.
Apoi a-ncercat să scape şi-n fugă
<podeaua> suna sub sandalele sale de aur.
Dar Orestes, în ghetele-i mykeniene,
311
s-a repezit la Helena,
mîna şi-a-nfipt-o în părul ei,
şi, răsturnîndu-i capul pe umărul stîng,
se pregătea să lovească
gîtlejul cu spada întunecată.
CORIFEUL
Voi, frigienii casei unde vă găseaţi? De ce n-aţi apărat-o?
FRIGIANUL
Noi, răcnind în odăile unde fusesem închişi, porţi şi canaturi am spart cu drugi de lemn şi de

pretutindeni am alergat să dăm ajutor, unul cu pietre,
altul cu suliţa legată de mînă [654], altul strîngînd în pumni minerul spadei. Dar s-a iscat împotriva noastră Pylades, de nestăvilit, precum frigianul Hektor, precum Âias cu coif întreit[655], pe care l-am şi văzut, l-am văzut <luptînd> la porţile lui Prîamos[656]. Şi spadele noastre s-au încrucişat cu a lui. Atunci, ah, atunci a ieşit la iveală cît de în urmă rămîne vigoarea războinică a frigienilor, faţă de lancea Helladei: unul porneşte, năuc, la goană, altul e doar un cadavru, acesta-i rănit, acela se roagă, drept pavăză-n faţa morţii. Noi căutăm adăpost în beznă, dar în vreme ce unii cădeau fără viaţă, alţii-aşteptau lovitura de moarte, şi alţii zăceau la pămînt. Atunci sosi în palat Hermione, sărmana, tocmai cînd maică-sa urma să fie sfîrşită şi azvîrlită pe jos, nefericita care-i dăduse viaţă. Precum bakchantele-asupra puiului unei jivine de munte - nu le lipsea decît thyrsul[657] -astfel cei doi alergară şi-o apucară,
312
apoi se-ndreptară din nou spre fiica lui Zeus,
ca s-o ucidă. însă Helena se mistuise.
Nu mai era de văzut în odaie, nici în palat.
O Zeus, o Glie, Lumină şi Noapte,
unde se-ascunde?
Fost-a la mijloc un leac fermecat sau o făcătură
sau vreo divină răpire?
Din cele-ntîmplate apoi, nimic nu mai ştiu;
am ieşit pe furiş din clădire, să scap cu fuga.
Multe-ncercări, multe-ncercări a-ndurat
Menelaos, fără folos,
ca să-şi aducă soţia din Troia!
(Orestes irupe din palat, cu spada în mînă.)
CORIFEUL
După un şir de întîmplări neaşteptate, iată încă una! Cu mers ţicnit, în iiîini cu spada, Orestes iese-n faţa casei.
ORESTES[658] Unde-i frigianu' care a scăpat de spada mea?
FRIGIANUL Mă închin, stăpîne, ţie, prosternat ca pe la noi[659].
ORESTES Nu suntem aici la Troia, ci pe solul argian.
FRIGIANUL
Fie-n Troia, fie-n Argos, pentr-un ins cu judecată, viaţa-i mai de preţ ca moartea.
ORESTES *(ameninţător)* N-ai strigat să-i vină oameni lui Menelaos în sprijin?
FRIGIANUL Mai curînd să-ţi vină ţie ajutor, căci eşti mai vrednic.
ORESTES Deci pe drept a fost răpusă fata lui Tyndăreos.
313
FRIGIANUL : ■ .
Da, pe drept, şi încă foarte; bine ar fi fost să aibă trei gîtlejuri de străpuns[660].
ORESTES Tu mă linguşeşti de frică, dar în sinea ta crezi altfel.
FRIGIANUL Ea, deodată cu hellenii, i-a zdrobit şi pe troieni.
ORESTES Jură că n-ai spus doar ca să-mi faci plăcere, altfel mori!
FRIGIANUL Jur pe viaţa mea! Nu-i ăsta jurămîntul cel mai sfînt?
ORESTES
(apropiind spada de gîtul frigianului) Şi la Troia frigienii se temeau de fier cu toţii?
FRIGIANUL
Ţine-ţi mai departe spada, căci de-aproape zvîrle crunte străluciri ucigătoare.
ORESTES
Stai, doar nu te împietreşte! Parc-ai fi văzut
Gorgona[661].
FRIGIANUL Ba în leş să nu mă schimbe; de Gorgonă n-am ştiinţă.
ORESTES
Sclavule, te temi de Hades, care te va libera de suferinţele <sclaviei>?
FRIGIANUL Toţi se bucură, şi robul, să rămînă în lumină.
ORESTES Bine zis. Te scapă isteţimea; mergi acum în casă!
FRIGIANUL Deci tu nu mă vei ucide.

ORESTES Liber!
FRIGIANUL
Vorba asta-mi place.
ORESTES Aş putea să-mi schimb părerea.
FRIGIANUL
Asta însă nu-mi prea place.
ORESTES
Eşti nerod, dacă-ţi închipui că-ţi voi sîngera gîtlejul tău nenorocit; din fire, nu ai fost clădit femeie, nici nu pari a fi bărbat[662]. Am ieşit din casă-afară, să-ţi pun lacăt piuielii; auzindu-ţi vocea-naltă, cetăţenii-ar da alarma. Pe Menelaos nu-mi este frică să-l înfrunt cu spada; poarte-şi ţanţoş peste umeri părul blond, cîrlionţat! Dar, dacă-mpotriva casei, va aduce şi afgeii, ca să mă învinuiască de uciderea Helenei, nevrînd să ne cruţe viaţa, mie şi surorii mele, cît şi lui Pylades, care a trudit cu mine-alături, va vedea două cadavre: al fecioarei şi-al nevestei.
(Frigianul pleacă spre cetate, să-l întîlnească pe Menelaos. Orestes intră din nou în palat.)
CORUL *Antistrofă*[663] *16,* io, cum se surpă! O altă-ncercare de spaimă se-abate peste casa Atrizilor! Ce-i de făcut? Să vestim cetatea, ori să păstrăm tăcerea? Mai sigură, dragilor, este <tăcerea>. Priviţi la faţa clădirii, priviţi,
314
315
fumul ce suie, prevestitor,
în văzduhul înalt!
Ei aprind <înăuntru> torţe de pin răşinos,
gata să incendieze palatul lui Tăntalos,
neşovăind în strădania lor.
Muritorilor Zeul le-mparte sfîrşitul,
le-mparte sfîrşitul precum poftеşte.
Straşnică este puterea daimonului răzbunării:
lăcaşul acesta s-a prăbuşit,
s-a prăbuşit în sînge, pentru că Pelops
l-a zvîrlit pe Myrtflos <cîndva> din car[664].
CORIFEUL
Ah! Menelaos cu pasul iute vine la palat; . fără doar şi poate, ştie ce năpastă l-a lovit. Hai, Atrizilor din casă, n-aveţi vreme de pierdut, faceţi-vă baricade. Omul răsfăţat de soartă e o forţă fără seamăn contra unor bieţi becisnici cum eşti astăzi tu, Orestes, în adînca ta restrişte.
(Intră Menelaos, în mare grabă, însoţit de o ceată înarmată.)
MENELAOS
Vin, auzind ce grozăvii au săvîrşit aceste două fiare, căci nu pot să-i numesc bărbaţi. Am auzit şi că soţia mea n-ar fi murit, ci că s-a risipit, fără să lase urmă - un zvon deşert adus de un neghiob înfricoşat, în fapt un şiretlic al ucigaşului de mamă.
Hei! să mi se deschidă casa! Sclavilor, vă dau poruncă, poarta înfundaţi-o, să-mi scap din mîna ticăloşilor fiica [şi pe nefericita mea soţie <doborîtă> s-o ridic, iar pe călăi să-i nimicesc cu braţul meu, ca s-o urmeze în mormînt!]
(Menelaos şi însoţitorii se apropie de porţi, cînd Orestes şi Pydales apar pe acoperişul palatului. Orestes o ţine pe Hermione şi are spada îndreptată spre gîtul fetei, în timp ce Pylades agită o torţă fumegîndă[665]*.)*
ORESTES
Tu, cel de-acolo, nu cumva s-atingi zăvoarele cu mîna! Menelaos, de tine-i vorba, turn de semeţie! Altminteri, căpăţîna ţi-o sfărîm cu bolovanul ăsta, desprins din parapetul meşterit de vechi zidari. De altfel, porţile le-am întărit vîrtos cu drugi şi nu se vor clinti în faţa rîvnei tale de-a-ţi salva, intrînd în casă, <fata>.
MENELAOS
Ah! Ce se-ntîmplă? Văd lucirea unei torţe şi, pe acoperişul casei, cei doi mişei, fortificaţi, şi-un vîrf de spadă îndreptat spre gîtul Hermionei!
ORESTES Din două, ce pofteşti: să mă întrebi ori să m-asculţi?

MENELAOS Nici una şi nici alta; dar trebuie, se pare, să te-ascult.
ORESTES Sunt gata să-ţi ucid copila, dacă vrei să ştii.
MENELAOS
După uciderea Helenei, urmează s-o răpui acum pe Hermione?
ORESTES
Barem de mi-ar fi izbutit uciderea dintîi, dar jertfa mi-au răpit-o zeii.
MENELAOS
Tăgăduieşti c-ai omorît-o? Spui asta ca să-ţi rîzi de mine?
ORESTES Nu-mi vine să tăgăduiesc. Doar am dorit...
MENELAOS Ce ai dorit anume? Mă trec fiori de teamă.
316
317
ORESTES ... în Hades să azvîrl urgia ce-a mînjit Hellada.
MENELAOS Dă-mi înapoi soţia moartă, s-o îngrop.
ORESTES N-ai decît zeilor s-o ceri; dar pe fiica ta o voi ucide.
MENELAOS Vrei să te-ncarci cu altă crimă, ucigaşule-de-mamă!
ORESTES
Zi mai curînd apărător-de-tată, pe care m-ai trădat, ca să mă pierzi.
MENELAOS N-a fost destul că ai vărsat sîngele Klytaimnestrei?
ORESTES N-aş obosi nicicînd să nimicesc femeile stricate.
MENELAOS Şi tu, Pylades, ai amestec în omor?
ORESTES
Tăcerea lui răspunde: da. Ajunge să vorbeşti cu mine.
MENELAOS
Tu pentru crime vei plăti; doar n-ai să scapi <zburînd> cu aripi.
ORESTES Nu vom fugi, ci vom incendia palatul.
MENELAOS Spui că vei spulbera lăcaşul strămoşesc?
ORESTES
Da, ca să nu te faci stăpîn pe el; şi-asupra flăcărilor îţi voi junghia copila.
318
MENELAOS N-ai decît s-o ucizi; pe urmă pentru toate vei plăti.
ORESTES
(ameninţînd s-o înjunghie pe Hermione) Aşa să fie!
MENELAOS Ah, să nu faci asta, nu!
ORESTES Taci molcom şi îndură pacostea ce te-a lovit pe drept.
MENELAOS Dar drept este ca tu să scapi cu zile?
ORESTES
MENELAOS
Si ţara să o stăpînesc.
Ce ţara?
ORESTES Argeşul, vechiul tărîm pelasgic.
MENELAOS <Vei cuteza> sa te atingi de vasele lustrale[666]?
ORESTES
MENELAOS Să-njunghii jertfe înaintea luptelor?
De ce nu?
ORESTES
Te crezi cumva mai potrivit?
MENELAOS Eu mîinile le am curate.
ORESTES
Dar inima ţi-e pîngărită.
319
MENELAOS Cu tine cine va mai sta de vorbă?
ORESTES
Oricine îşi iubeşte tatăl. MENELAOS Dar cei care-şi respectă mama?
ORESTES

Aceia-s oameni fericiţi[667].
MENELAOS Tu nu te numeri printre ei.
ORESTES
Nu-mi plac femeile mişele.
MENELAOS Ia spada de pe Hermione!
ORESTES
Tu eşti din fire prefăcut...
MENELAOS îmi vei ucide oare fata?
ORESTES ... însă acum spui adevărul.
MENELAOS Vai mie, ce-am să fac?
ORESTES
Găseşte-i pe argei, convinge-i!

MENELAOS
Ce să-i conving?
ORESTES Cetăţii cere-i să ne cruţe viaţa.
320
MENELAOS Altminteri îmi vei omorî copila?
ORESTES
Chiar aşa.
MENELAOS Helena, cruntă-ţi este soarta!
ORESTES
Şi soarta mea nu este cruntă?
MENELAOS Din Troia te-am adus să fii jertfită.
ORESTES
Barem să fi fost!
MENELAOS O, cîte-ameninţări am înfruntat!
ORESTES
Dar pentru mine n-ai făcut nimic.
MENELAOS îndur purtare jignitoare!
ORESTES
Căci nu m-ai ajutat la vreme.
MENELAOS Sunt la cheremul tău.
ORESTES
Te-ai prins în cursa răutăţii tale. Destul! Acum, Elektra, dă foc palatului la temelie, şi tu, Pylades, cel mai neclintit prieten, aprinde parapetele acestor ziduri!
321
MENELAOS
O ţară-a fiilor lui Danaos! Voi, ctitorii cetăţii Argos cu <belşug de> cai, veniţi acum! De ce nu alergaţi cu armele în ajutorul nostru? întreg oraşul e primejduit de-acest nemernic, care, deşi s-a prihănit cu sîngele matern, se zbate să trăiască.
(Argeii se rînduiesc în formaţie de luptă, gata să ia cu asalt palatul, cînd, brusc, apare în aer zeul Apollon si lîngă el
' Helena[668].)
APOLLON
Menelaos, astîmpără-ţi mînia ce-ţi încinge inima; sunt Phoibos, fiul <veşnicei> Leto, care te chem de-aproape.
Şi tu, care ameninţi, înarmat cu spada, viaţa fetei, Orestes, potoleşte-te, ca să-mi asculţi cuvîntul! Helena, cea pe care te-ai înverşunat zadarnic să o pierzi, deoarece Menelaos te-nfuriase, iat-o! Cu toţii o vedeţi <aici>, la poarta cerului, salvată, şi nu de tine omorîtă. Eu am scăpat-o şi am smuls-o de sub vîrful spadei tale, cum am primit poruncă de la tatăl Zeus. Fiind de zeul Vieţii zămislită, i se cuvinte viaţă fără moarte[669]; ea, lîngă fraţii săi, Kâstor şi Polydeukes, va sta pe tron în văile cereşti, ca binefăcătoare-a oamenilor mării[670].
Menelaos, tu ia-ţi altă nevastă-n casă, căci zeii au voit ca frumuseţea fără seamăn <a Helenei> să-i pună faţă-n faţă pe helleni şi pe troieni şi să pricinuiască sumedenie de morţi, spre a mai uşura

pământul de prea-plinul sfruntat şi necurmat al omenirii[671].
Aşa stau lucrurile cu Helena.
Iar tu, Orestes, trebuie să treci hotarul ţării şi vreme de un an rotund să locuieşti în Parrhasîa; în amintirea exilării tale, azanii şi arkadienii vor numi acel meleag Oresteion[672].
De-acolo te vei duce la Atena, oraş în care vei fi judecat pentru ucidere de mamă. Trei Eumenide te vor învinovăţi, şi zei, arbitrii ai dezbaterii, vor da, pe dealul închinat lui Ares, hotărîrea cea mai sfîntă şi curtea o vei părăsi învingător[673].
Cu cea al cărei gît ameninţi să-l străpungi, cu Hermione, trebuie să te căsătoreşti. Iar omul care crede că se va-nsura cu dînsa, Neoptolemos, nicicînd n-o va lua,
322
căci soarta lui este să fie omorît de săbiile delphienilor, cînd îmi va cere să-l despăgubesc de pierderea lui Achilleus, al său părinte[674].
Pe sora ta, Elektra, cu Pylades s-o măriţi, cum i-ai făgăduit <acestuia>, şi viaţa le va fi, de azi încolo, fericită.
Menelaos, în Argos lasă-l pe Orestes să domnească; tu mergi să fii stăpînul Spartei. Bucură-te de moştenirea de la o nevastă care a-ncetat să-şi căşuneze, ca odinioară, nenumărate, pururi înnoite chinuri[675].
Iar legăturile dintre cetate şi Orestes am să le rînduiesc frumos, căci el a fost împins de mine să-şi ucidă mama.
ORESTES
Loxias, care ne dezvălui viitorul, oracolele tale nu sunt ale unui fals profet, ci ale unui <zeu> ce spune adevărul. Totuşi, eram cuprins de teamă că aud glasul vreunui duh răzbunător, închipuindu-mi că-l aud pe-al tău. Dar toate s-au sfîrşit cu bine.
Voi face cum ai spus. Pe Hermione, iată, o dezleg de sub ameninţarea spadei şi gata sunt să mă însor cu ea, cînd tatăl ei se va-nvoi.
MENELAOS
Copilă a lui Zeus, Helena, îţi urez drum bun! Ce fericire pentru tine să hălăduieşti în casa zeilor, cea binecuvîntată!
Ţie, Orestes, ţi-o încredinţez pe fata mea, cum am primit poruncă de la Phoibos. Nobil fiind, te vei căsători cu cineva de viţă nobilă. Fie s-avem de mulţumire parte, şi tu, şi eu care ţi-o dau.
APOLLON
Acum purcedeţi fiecare în locul hotărît de mine şi puneţi capăt certei voastre.
MENELAOS N-avem decît să ne supunem.
ORESTES
La fel socot şi eu, Menelaos, necazurile noastre mi se risipesc din minte şi mă împac, Loxias, cu oracolele tale.
323
(Orestes, Hermione şi Pylades coboară în palat. Menelaos şi garda lui purced spre ieşire, urmaţi mai apoi de Cor.)
APOLLON
Porniţi, fiecare pe drumul său, venerînd zeiţa cea mai frumoasă, Pacea[676], iar eu am s-o duc pe Helena, prin strălucitoarea boltă-nstelată, în sălile <casei> lui Zeus. Acolo, tronînd lîngă Hera şi lîngă Hebe[677], soţia lui Herakles, va fi pentru oameni zeiţă cinstită etern prin libaţii, laolaltă cu fraţii săi Tyndarizi, feciorii lui Zeus, iar pentru năieri va fi regina mărilor învolburate.
CORUL
O, sfîntă, mărită Victorie, întocmeşte-ne viaţa şi nu înceta să aşezi cununi pe frunţile noastre!